

RIKSDAGENS PROTOKOLL.

1888. Andra Kammaren. N:o 3.

Onsdagen den 25 januari.

kl. 1 e. m.

§ 1.

Justerades protokollet för den 18 innevarande januari.

§ 2.

Följande motioner afgåfvos, nemligen af:

herrar *Lasse Jönsson* i Sandby och *M. Dahm*:

n:o 9, om upphäfvande af gällande bestämmelser rörande förnyelse af inteckning i fastighet; och

n:o 10, om tillerkännande af ovilkorligt vitsord åt fastighetsbok vid utfärdande af gravationsbevis;

herr *J. A. Johansson* i Strömsberg, n:o 11, om ändring af §§ 11 och 59 i förordningen om kommunalstyrelse på landet den 21 mars 1862;

herr *P. G. Petersson* i Brystorp:

n:o 12, om förbud mot införande i riket af konstgjordt smör eller s. k. margarin; och

n:o 13, om inlösning af frälseskatteräntor till statsverket;

herr *Folke Andersson* i Helgesta, n:o 14, om beviljande af statsanslag för kronohemmanet n:o 3 Wåhles deltagande i sänkningen af sjöarne Hjelmaren och Qvismaren;

herr *J. Johnsson* i Thorsberg, n:o 15, om ändring i kongl. förordningen angående tiden för nyttjanderättsaftals bestånd den 16 juni 1875;

n:o 16, om ändrad lydelse af 26 kap. 1 § rättegångsbalken; och

n:o 17, om nedsättning i grundskatterna och lindring i rustnings- och roteringsbesvärerna, m. m.;

herr *A. V. Nilsson* i Lidköping, n:o 18, om skrifvelse till Kongl. Maj:t med begäran om omarbetande af förordningen den 1 oktober 1875 angående sparbanker;

herr *O. V. Vahlin*, n:o 19, om skrifvelse till Kongl. Maj:t med begäran om utfärdande af föreskrifter till förekommande af kreaturs innebrännande;

herr *J. Bengtsson* i Gullåkra:

n:o 20, om ändring i lagen om skyldighet att deltaga i kostnaden för byggnad och underhåll af tingshus och häradsfångelse den 26 september 1884; och

n:o 21, om tillägg till § 8 af förordningen om kommunalstyrelse på landet den 21 mars 1862; samt

herr *G. F. Östberg*:

n:o 22, om beviljande af ett extra anslag af 25,000 kronor för skogsodlingens befrämjande;

n:o 23, om ändrad lydelse af §§ 4 och 59 i förordningen om kommunalstyrelse på landet den 21 mars 1862;

n:o 24, om skrivelse till Kongl. Maj:t med begäran om indragning af den agrikulturkemiska anstalten vid Ultuna och om åtgärders vidtagande för offentliggörande af en utaf anstaltens föreståndare utarbetad sammanfattning af de vid anstalten vunna resultat; och

n:o 25, om successiv afskrifning af grundskatterna samt rustnings- och roteringsbesvärerna och om införande af en ny fastighetsskatt.

Dessa motioner bordlades.

§ 3.

Ledighet från riksdagsgöromålen beviljades:

herr *Folke Andersson* under 10 dagar fr. o. med den 27 dennes,
och herr *A. Hj. Nordenfelt* „ 14 „ „ „ 28 „

Härefter åtskildes kammarens ledamöter kl. $\frac{1}{2}$ 2 e. m.

In fidem

A. E. J. Johansson.

Torsdagen den 26 januari.

Kl. 11 f. m.

§ 1.

Justerades protokollet för den 19 dennes.

§ 2.

Herr statsrådet m. m. *E. von Krusenstjerna* aflemnade följande Kongl. Maj:ts propositioner till Riksdagen, nemligen:

angående försäljning af ett kronan tillhörigt, i Säfve socken och Vestra Hisings härad af Göteborgs och Bohus län beläget jordområde;

angående rätt för pensionsmässige officerare och underofficerare vid marinregementet att från anslaget till nämnda regemente såsom pension åtnjuta skilnaden mellan innehafvande lön och dem tillkommande pension från amiralitetskrigsmanskassan;

angående tillägg till § 9 i de vid gällande tulltaxa fogade under rättelser om hvad vid taxans tillämpning iakttagas bör;

angående tiondefrihet för Höganäs stenkolsverk;

angående eftergift af ett postmästaren A. Torbiörnssons sterbhus till betalning ådömdt belopp;

angående försäljning af en Kongl. Maj:t och kronan såsom danar af tillfallen andel af tomten n:o 4 i kvarteret Plantan i Upsala stad;

angående beviljande af vissa förmåner för enskilda jernvägsanläggningar;

angående skatt å vissa enskilda telefonanläggningar;

angående ändring af gällande stadganden till förekommande af öfverdrifven afverkning å ungskog inom Vesterbottens och Norrbottens län;

om ändring i kongl. förordningen den 26 april 1861 angående dels en allmän hypoteksbank för riket samt dels de allmänna grunder, som vid hypoteksföreningars bildande och framtida verksamhet skola till efterrättelse lända;

angående efterskänkande af kronans rätt till danaarf efter kakelungsmakaren Gustaf Daniel Granlund från Örebro län;

med förslag till lag angående förändrad lydelse af 34 och 144 §§ konkurslagen den 18 september 1862;

med förslag till lag angående förändrad lydelse af § 30 i lagen angående tillsättning af presterliga tjänster den 26 oktober 1883;

med förslag till förordning om upphäfvande af förordningen angående plikt och straff för dem, som försumma beivrande af katekesförhör, den 4 december 1865;

med förslag till lag angående upphörande af klockares breffbäringsskyldighet; och

angående förhöjning af brävinstillverkningskatten samt i tullsatserna för bränvin och tobak m. m.;

äfvensom Kongl. Maj:ts skrifvelse angående förordnande af en statsrådsledamot att utöfva befattning med riksdagsärenden.

Dessa kongl. propositioner jemte den aflemnade skrifvelsen blefvo jemlikt föreskriften i 58 § riksdagsordningen bordlagda.

§ 3.

Föredrogs Kongl. Maj:ts proposition till Riksdagen angående statsverkets tillstånd och behof, och begärdes ordet af

Herr Waldenström från Gefle, som yttrade: Då den kongl. propositionen angående statsverkets tillstånd och behof nu skall remitteras till vederbörligt utskott, skall jag be att få vid densamma göra några anmärkningar, till hvilkas framställande jag ansett mig befogad, då jag genomläst densamma.

Den första anmärkningen gäller inkomstberäkningen. På sid. 8 i bilagan till nämnda proposition: "Inkomstberäkningen" står: "*Stämpelmedel*, i 1887 års riksstat beräknade till 3,300,000 kronor, kunna, med ledning af förhållandena med denna inkomst under åren 1884—1886, antagas hafva år 1887 influtit med omkring 3,750,000 kronor. Å denna inkomsttitel är sålunda att påräkna ett överskott till belopp af 450,000 kronor." För min enskilda del tror jag, att överskottet bör kunna blifva och således äfven kunna beräknas icke så litet utöfver, hvad Kongl. Maj:t antagit. I vår nu gällande stämpelförordning förekommer nemligen det stadgande, att utnämningssbref för serafimerriddare skall beläggas med stämpel af 400 kronor, för kommandörer med stora korset med 200 kronor, för kommandörer med 150 kronor, för riddare af Carl XIII:s orden med 150 kronor och för simpla riddare med 50 kronor. När Riksdagen beslöt, att utnämningssbrefven skulle beläggas med dessa stämpelafgifter, var väl meningen, att statsverket skulle hafva en mot kommandörernas och riddarnes antal svarande inkomst. Emellertid har praxis i detta hänseende utvecklats sig väsentligt annorlunda och på sådant sätt, att Riksdagens nu nämnda afsigt helt och hållet eluderats. Det öfverlemnas numera åt de vederbörligen utnämnde riddarnes och kommandörernas eget fria skön att bestämma, huruvida de vilja lösa utnämningssbref eller icke, och det är gifvet, att flertalet skall underlåta att lösa dem. Med hvad rätt detta sker, kan jag icke begripa, och jag har icke heller på den korta tid som förflutit, sedan propositionen framlades, haft tillfälle att utröna det. Ett utslag från en domstol, ett pass, ett protokoll, en fullmakt eller andra papper, som enligt stämpelförordningen skola beläggas med charta sigillata, lär man icke slippa ifrån att lösa. Med hvad rätt man således slipper ifrån att lösa dessa utnämningssbref är något, som jag, som sagdt, icke kan förklara.

Detta förfarande måste vara antingen olagligt eller lagligt. Är det olagligt, då bör det af vederbörande beifras, och icke blott så, att dess upprepande förekommas, utan äfven så, att utnämningssbref tillsändas alla nuvarande riddare och kommandörer, som ej redan löst sådant. Jag menar, att detta skulle bereda statsverket en alldeles icke föraktlig inkomst, ty missväxt på riddare och kommandörer har det aldrig varit, åtminstone under min lifstid. Är deremot förfarandet lagligt, hvilket, jag upprepar det, jag ej är i tillfälle att med bestämda lagstadganden bestrida, så bör bevillningsutskottet icke försumma att göra sitt till för att förhållandet må blifva ändradt, så att staten må erhålla den inkomst af riddare- och kommandörsutnämningarne, som Riksdagen beräknade, då den beslöt en stämpelskatt af ofvannämnda belopp på dylika bref. Jag skall derföre be, att detta mitt yttrande måtte få öfverlemnas till bevillningsutskottet.

På sid. 9 i samma bilaga förekommer vidare en, såsom mig synes, skälig anledning till anmärkning. Att telegrafverkets ställning är bekymmersam, har man fått höra ej blott nu i den kongl. propositionen utan äfven vid föregående riksdagar. Att åtgärder böra vidtagas för att upphjelpa ställningen inom samma verk, kan jag icke heller säga något om. Men när i inkomstberäkningen på sid. 9 en särskild kongl. proposition bebådas — och denna proposition har, såsom vi hört, nu

aflemnats af herr civilministern — en proposition om dryg beskattning på telefoner, då må man säga, att, om ändamålet är godt, medlet dock är allt annat än prisvärdt. Såsom skäl för denna skatt anföres i statsverkspropositionen, att telefonanläggningarne åstadkomma en för telegrafverket ruinerande konkurrens eller, såsom det heter, "en fortgående minskning i anlitaudet af telegrafinrättningen." Det är således för att förekomma eller i någon mån inskränka denna konkurrens, som denna skatt skulle påläggas.

Nu är bekant, att telefonerna äro af två olika slag. En del telefoner eges af telegrafverket sjelft, en annan del eges af enskilda personer. De som egas af telegrafverket föra naturligtvis ingen konkurrens med telegrafverket utan bidraga tvärtom till detta verks inkomster, och jag kan ej begripa, hvilken idé det skulle vara att belägga dessa telefoner med särskild skatt för att förhindra en konkurrens, som ej existerar. De, som egas af enskilda personer och sällskap, äro också af tvenne slag, dels sådana, som afse att befordra telefonkommunikation mellan olika lokaler inom samma samhälle, dels sådana, som afse att befordra telefonkommunikation mellan olika orter. Hvad beträffar telefoner af det förra slaget, är det klart, att de icke föra någon konkurrens med telegrafverket, ty, såvidt jag har mig bekant, har telegrafverket ingenstädes inrättat telegrafförbindelse mellan enskilda gårdar inom städerna eller på landet, och jag har icke heller hört, att verket är betänkt på att göra något sådant. En klagan öfver denna konkurrens skulle derföre vara lika orimlig, som om jernvägstrafikstyrelsen skulle klaga öfver, att åkaredroskor och små ångbåtar eller spårvägarna här i Stockholm konkurrerade med jernvägstrafiken; och det vore ju den orimligaste klagan, man kan tänka sig.

Återstå således de telefoninrättningar, som afse att befordra telefonkommunikation mellan olika orter. Dessa inrättningar konkurrera verkligen med telegrafverket. Att denna konkurrens kännes för telegrafverket ganska besvärlig, är icke att undra öfver, och icke heller är det underligt, att förslag många gånger blifvit väckta att förhindra densamma genom att beskatta telefonverksamheten eller inskränka dess frihet. Att tillgripa en särskild beskattning är alltid en bekväm utväg, när det är svårt att uthärda en konkurrens. Likväl borde man i detta fall kunna bestå konkurrensen, då man eger de resursser, hvaröfver telegrafverket har att förfoga. Jag är viss uppå, att, om telegrafverket vore i händerna på ett enskildt bolag, detta mycket väl skulle kunna uthärda konkurrensen med telefoninrättningarne. Om nu emellertid telegrafverket icke kan uthärda denna konkurrens, och det således blir nödvändigt att vidtaga åtgärder för telegrafverkets bestånd, så följer deraf alls icke, att det blir rätt att för ändamålet beskatta telefoninrättningarne. Med lika rätt anser jag då, att äfven jernvägstrafikstyrelsen kunde fästa ögonen på till exempel den passageraretrafik, som sjöledes eger rum mellan Göteborg och Malmö och som på ett besvärligt sätt konkurrerar med jernvägstrafiken mellan nämnda städer, samt i betraktande af den fraktförtjenst, som denna ångbåtstrafik drager ifrån jernvägarna, yrka på dess beläggande med någon extra skatt utöfver den vanliga inkomstbevillingen. Jag tror,

att hvar och en måste erkänna, att detta är ett alldeles analogt förhållande. Men huruvida det är rättvist, blir en annan sak.

Hvad slutligen beträffar ordalagen, sådana de här förekomma i Kongl. Maj:ts proposition om statsverkets tillstånd och behof och sannolikt förekomma äfven i den nu aflemnade särskilda propositionen, så äro de mycket otydliga. Der står, att Kongl. Maj:t föreslår en afgift af 10 kronor för hvarje innehafvare af telefonapparat, som står i förbindelse med en centraltelefonstation och dertill hörande telefontät. Nu är det bekant, att på somliga ställen telefonerna äro egare till telefonerna och således verkliga innehafvare; på andra ställen deremot egas telefonerna af ett bolag, under det att de särskilda telefonerna äro abonnenter. Jag frågar: hvilken menas här med innehafvaren? Är det egaren eller abonnenten eller möjligen båda? Jag antager, att der menas begge två. Men då borde det äfven hafva sagts i den kongl. propositionen. Dock — dermed är icke all otydlighet häfd. Det förekommer nemligen på somliga ställen, att en och samma person är innehafvare af flere telefonapparater, som stå i förbindelse med ett och samma nät. Så t. ex. är jag sjelf innehafvare af tre telefonapparater i Gefle. Nu innehåller den kongl. propositionen, att döma af ordalagen, icke, att *hvarje telefonapparat*, utan att *hvarje innehafvare* af telefonapparat, som står i förbindelse med telefontätet, skall beskattas med 10 kronor. Skall då den, som är innehafvare af tre telefonapparater i skatt erlägga tio eller trettio kronor? Härpå kan man svara: "det är ju sjelfklart, att det är apparaten, som skall beläggas med skatten". Nå ja, det kan ju vara möjligt, men då förstår jag icke, hvarför det icke lika klart säges i den här föreliggande kongl. propositionen. Men affären är ännu icke slut. Saken är nemligen den, att det finnes en hel del telefoninnehafvare, som hafva 2 à 3 apparater på samma linie. Så t. ex. är det mycket vanligt, att en affärsman har telefonledning först till sitt kontor och derifrån en s. k. bilinie till sin bostad, eller med andra ord 2 apparater på samma linie. Skall nu hvarje apparat eller allenast linien såsom sådan beskattas med 10 kronor? Mig synes, att den kongl. propositionen, att döma af ordalagen, härutinnan icke tagit behörig hänsyn till de faktiska förhållandena.

Denna skatt kommer för öfrigt att trycka ganska hårdt på många skuldror. Det är nemligen och blir allt mer och mer förhållandet i städerna, att äfven smärre handverkare och handlande tvingas att skaffa sig telefon. En sådan kostar ganska mycket pengar, och mången mindre handverkare eller handlande går och grufvar sig i flera år, innan han vågar lägga sig till med denna inrättning. Jag kan därför icke anse det vara rätt, att Kongl. Maj:t nu kommer och föreslår en skatt, som dels skall hindra flere smärre näringsidkare att lägga sig till med telefon, dels skall öka tungan för dem, som redan hafva skaffat sig sådan.

Hvad telegrafverket för öfrigt beträffar, torde hela felet med det-samma vara, att det försöfvit sig och kommit efter sin tid, så att det behöfver omgestaltas icke så litet. Vid 1886 år riksdag afgafs här ett utskottsbetänkande rörande telefonfrågan, som, så vidt jag förstår, var ofantligt lärorikt i detta hänseende. Såsom ett bevis på, att tele-

grafverket är efter sin tid, kan anföras, att då Riksdagen i fjor hemställde till Kongl. Maj:t om en nedsättning i telegraphportot under den af erfarenheten berättigade förutsättningen, att telegraphkorrespondensen derigenom skulle tilltaga, så röntes Riksdagens förslag icke något gehör hos Kongl. Maj:t, och detta på grund af telegraphstyrelsens afstyrkande. Följden är det besynnerliga, att man nu, efter hvad jag sport, kan telegrafera ett enkelt telegram till Trondhjem för 80 öre, under det att ett enkelt telegram till Liljeholmen kostar 1 krona.

Jag skall härnäst öfvergå till utgiftsberäkningen och dervid endast fästa mig vid en enda särskild sak, nemligen propositionen angående de kongl. teatrarne. Vi veta alla, hvilket tvisteämne denna institution varit under senare tiden inom representationen. Kongl. Maj:t föreslog i fjor, att Riksdagen skulle bevilja dels ett anslag till uppehållande af de kongl. teatrarne verksamhet, dels ett anslag till deras reparation. Det senare anslaget vägrades, men deremot biföll Riksdagen Kongl. Maj:ts begäran om anslag till uppehållande af teatrarne verksamhet. Icke förty har Kongl. Maj:t utlagt 32,750 kronor för teatrarne reparation och begär nu, att Riksdagen skall gälda den kostnaden. Chefen för kongl. finansdepartementet säger, att Riksdagen visserligen i fjor vid beviljandet af anslagen till bestridande af utgifterna för teatrarne verksamhet uppställde såsom vilkor, "att statsmedel utöfver de sålunda bestämda anslagen icke finge för teatrarne användas", och att sålunda icke något tillskott, utöfver hvad då var bestämdt, finge tagas i anspråk. Men han säger strax derpå: "Det af Riksdagen uppställda vilkoret åsyftade naturligtvis endast kostnaderna för teaterverksamhetens bedrifvande under normala förhållanden och kunde ej afse utgifter för teaterbyggnadernas tryggande mot eldfara eller förluster i följd af ett afbrott i teatrarne verksamhet, omöjligt att förutse."

Jag tror icke, att chefen för finansdepartementet resonnerat riktigt i denna sak. Ty i den kongl. propositionen i fjor framhölls till den grad tydligt de kongl. teatrarne ruckliga och eldfarliga beskaffenhet, att den för en hvar blef alldeles i ögonen fallande. Den deraf följande nödvändigheten af en reparation var så mycket mindre omöjlig att förutse, som Kongl. Maj:t åskade särskildt anslag därför. Det var sålunda i fullt medvetande af detta, som Riksdagen vägrade att bevilja begärda 18 å 20 tusen kronor till ett ändamål, för hvilket regeringen dock nu utbetalt 32,750 kronor, som hon nu begär, att Riksdagen skall godtgöra.

Efter att hafva yttrat mig om dessa ekonomiska frågor, skall jag, mine herrar, öfvergå till ett ämne, som enligt mitt förmenande är af vida större vikt än något af de föregående, ett ämne, som, så vidt jag vet, förut icke varit på tal inom riksdagen, och som säkerligen skall förefalla mången af herrarne vidrigt, men som, trots sin vidrighet, likväl till följd af sin högst allvarliga beskaffenhet förr eller senare måste blifva föremål för tal inom den svenska riksdagen, lika väl som det redan varit det i åtskilliga andra läänders representationer. Jag vill därför på förhand bedja herrarne om fördrag med mig, äfven om mina ord stundom skulle skära herrarne i öronen. Jag kan försäkra, att det kostat mig sjelf icke liten inre kamp, innan

jag kunnat besluta mig för att röra i detta ämne, icke därför som skulle jag i allmänhet vara rädd för att säga ut, hvad jag tänker, utan derför att ämnet är för mig sjelf ytterst motbjudande. Och af dessa ord kunna herrarne till äfventyrs redan ana, hvad jag åsyftar.

Att lagar kringgås och öfverträdas på mångahanda sätt, är något, som man måste beklaga. Men sådant måste alltid komma att ske, och då man ser, att det icke kan förekommas, så måste man försöka att med jemnmod finna sig deri samt göra hvad man kan för att förebygga så många öfverträdelser som möjligt. Men väsentligt annat blir förhållandet, om en administrativ myndighet genom särskilda polis-föreskrifter tager sig före att ordna utöfningen af ett visst slag af brott. Och om ett sådant fall är det jag här vill tala.

Den 12 juni 1885 utkom en lag om lösdrifvares behandling, och i den lagen stadgas, att den, som underlåter att efter förmåga söka ärligen försörja sig och tillika förer ett sådant lefnadssätt, att våda deraf uppstår för allmän säkerhet, ordning eller *sedlighet*, skall efter undfångnen varning straffas med tvångsarbete från 1 månad till 1 år. I tredje § af samma förordning står det, att vid upprepad förseelse, eller om eljest försvårande omständigheter förekomma, må tvångs-arbetstiden utsträckas till högst tre år. Jag föreställer mig, att dessa straffbestämmelser afse de olyckliga människornas upprättande och förbättring. Jag vet visserligen, att det gifves ett tvåfaldigt åskådningssätt rörande straffens betydelse. Det ena är, att straffen betraktas såsom ett samhällets rätt att enligt den s. k. vedergällningsrätten tillfoga den brottslige ett visst mått af lidande, motsvarande måttet af hans brott, så att ondt blir belönadt med ondt. I detta fall blir strafflagen i sjelfva verket endast en priskurant på ogerningen. Det andra åskådningssättet, hvilket jag anser vara det enda som är ett kristligt samhälle värdigt, är att straffet betraktas såsom ett medel att upprätta den, som fallit, på samma gång som det afskräcker andra från att synda.

Är, såsom jag tror, min uppfattning i detta fall riktig, så är det klart, att äfven de straff som bestämmas i lösdrifvarelagen icke kunna hafva annan betydelse än den jag nu sist omnämnt. Enligt den af Kongl. Maj:t och Riksdagen antagna lagen skall såsom lösdrifvare behandlas enhvar, som utan att ega medel till sitt uppehälle "för ett sådant lefnadssätt, att våda deraf uppstår för allmän säkerhet, ordning eller sedlighet." Det är om denna sistnämnda punkt jag här vill yttra mig. Enligt min mening skulle en allvarlig tillämpning af denna lag dels vara egnad att afskräcka många från att beträda otuktlastens bana, dels för många andra blifva ett medel att afbryta den, sedan de redan en gång beträdd densamma. Samhället skulle derigenom fylla sin pligt å ena sidan att värna om rätt och sedlighet, å andra sidan att stödja sådana, som äro svaga, samt hjälpa upp sådana, som äro fallna, naturligtvis så långt detta kan ske genom borgerliga lagar och anordningar. Men huru behandlas nu denna sak här i Stockholm och, som jag tror, äfven i somliga andra städer? Jag har här i min hand ett "utdrag af föreskrifterna rörande uppsigten öfver prostituerade qvinnor i hufvudstaden", utfärdadt af öfverståthållarembetet.

den 2 juni 1875. Der står, att "såsom prostituerad anses hvar och en qvinna, som bevisligen idkar skörlefnad såsom yrke". Enligt samma utdrag är för dessa qvinnor inrättad en särskild besigtningbyrå, som är stäld under sundhetsnämndens förvaltning och förste stadsläkarens inseende samt består af en medicinsk afdelning och en polisafdelning. Vidare gifvas deri vissa bestämda föreskrifter för de prostituerade. Dessa föreskrifter äro dock i åtskilligt så vidriga, att jag icke vill läsa upp dem för herrarne. Hufvudsumman är, att detta reglemente genom noggranna föreskrifter *ordnar* utöfvandet af en last, som allmän, af konung och riksdag antagen lag förbjuder och belägger med straff. Alla andra brottslingar och lösdrivare, som polisen kan uppsåra, häktas, angifvas och befordras till de straff, lagen bestämmer; men detta slag af brottslingar inregistreras i en särskild bok, åtnjuter under vissa vilkor polisens skydd, besigtigas minst två gånger i veckan, på det icke männen må behöfva frukta att gå till dem o. s. v., allt under det att lagen säger, att de skola straffas med tvångsarbete från 1 månad till ett år samt vid upprepade förseelser ända till 3 år. Jag kan icke annat än finna detta i högsta grad upprörande. Deremot står det i reglementet, att om prostituerad qvinna underlåter att ställa sig öfverståthållareembetets föreskrifter till efterrättelse, så kommer hon att behandlas i enlighet med lagen om lösdrivare samt ådömas tvångsarbete från 1 månad till 3 år. Alltså: icke det att hon för ett lastbart lif, utan det att hon öfverträder de föreskrifter, hvarigenom öfverståthållareembetet bestämt de vilkor, under hvilka det må vara henne, trots lagen, tillåtet att utöfva sin last, är det som vållar, att hon här i Stockholm behandlas enligt svensk lag — när nemligen sådant sker. Härigenom har öfverståthållareembetet tagit sig en myndighet, som icke tillkommer detsamma, ty embetet har med sina reglementen suspenderat den allmänna lagen. Såsom hvarje annan polismyndighet har öfverståthållareembetet rätt att utfärda föreskrifter, som befordra ordning och laglydnad, men alls icke sådana, hvarigenom lasten och brottet beviljas frihet att trots lagen strafflöst år ut och år in utöfvas såsom yrke.

Det ämne jag här tagit mig djerfheten påpeka, och som nog en annan gång skall komma till Riksdagen i en annan form, kan icke vara obekant för Kongl. Maj:ts regering; och det förefaller mig underligt, att ingen af de justitieministrar vi haft känt sig manad att gifva justitiekanslern befallning om sakens beifrande, ehuru denne annars litet emellanåt får mottaga sådana befallningar i mål af vida mindre allvarlig beskaffenhet än detta. Är det underligt, att den sedliga känslan slappas hos ett slägte som växer upp med det skådespelet för ögonen, att administrativa myndigheter, som skulle öfvervaka lagarnas efterlefnad, tvärtemot sin pligt på sidan om och i trots af dessa lagar, genom reglementariska föreskrifter medgifva och ordna utöfningen af den last, som mer än någon annan undergräfvat familjelivets helgd och dermed den grundval, på hvilken hela samhällslifvet hvilar?

Det har varit mig, såsom jag redan sagt, ytterst motbjudande att röra vid denna sak, och jag tackar herrarne för det fålamod, hvarmed herrarne hört på mig. Mätte den tid snart vara inne, då denna

skymf mot qvinnan, som hon icke är värd, och denna skamfläck för samhället blifvit aflägsnad ur våra samfundsförhållanden!

Herr talman, jag har ingenting vidare att tillägga.

Vidare anförde:

Herr Redelius: Herr talman! Mine herrar! Då diskussionen nu är öppnad, ber äfven jag få begagna detta enda mig till buds stående tillfälle att i allra största korthet yttra några ord med anledning af den föreliggande kongl. propositionen. Utaf det myckna, som kräfver uppmärksamhet, är det endast några få punkter, som jag kommit att särskildt fästa mig vid, och som jag anser vara af den vigt, att jag vågar framkomma med dem på detta rum såsom observanda till *statsutskottet*.

Först sätter jag denna fråga: *förefinnes statsbrist eller icke?* Denna fråga torde förefalla mången oväntad, ja obefogad. Ty ofta och med stort eftertryck har försäkrats oss, att statskassans ställning vore god och hade öfverskott. Med allt skäl kunde man derföre vänta, att i *Kongl. Maj:ts nädiga proposition till innevarande Riksdag angående statsverkets tillstånd och behof* finna bekräftelse derpå, att ej obetydliga öfverskott från föregående år funnes att påräkna till statsbehovens fyllande. Något verkligt öfverskott annat än på papperet har jag dock icke träffat på; men i dess ställe flera vittnesbörd om *brist*. För att häri blifva trodd och förstådd, nödgas jag erinra derom, att frågan om *statsbrist* eller *öfverskott icke* kan besvaras ensamt af de siffror, som grunda sig på statskontorets räkenskaper. Af vida större, för att icke säga afgörande vigt för frågans rigtiga och fullständiga besvarande är efter min uppfattning riksgäldskontorets ställning. Herrarne veta, såväl som jag, (och hvem som vill kan finna bekräftelse derpå uti Riksdagens år 1887 församlade revisorers berättelse om granskningen af riksgäldskontorets tillstånd vid 1886 års slut), att *svenska statens räntebärande skuld* då utgjorde mer än 245,000,000 kronor och att under samma år *skulden öfver tillgång* ökats med något mer än 8½ millioner och att riksgäldskontorets skulder öfverstege dess tillgångar med ej mindre än 194 millioner kronor. Emot dessa 194 millioner skulder öfver tillgångar i *riksgäldskontoret* — huru ringa äro ej de 3½ millioner, som uppgifvas såsom öfverskott i *statskontoret*, äfven om dessa finnas i verkligheten och icke blott på papperet, såsom förhållandet befunnits vara med åtskilliga s. k. öfverskott. Det synes mig vara i hög grad vilsedande för omdömet om statskassans ställning, om man ensidigt framhåller de besparingar, som kunnat uppstå i statskontoret af de anslag, som Riksdagen år efter år beviljar, då samtidigt riksgäldskontoret, som måste anskaffa medlen, ökar sina skulder. Men om vi bortse från statskassans ställning i det stora hela, bortse från riksgäldskontorets ställning, och blott och bart fästa oss vid statskontorets ställning, finnas der måne några synnerliga öfverskott? *Om* så vore, hvaraf då behofvet af nya lån, behofvet af ökade skatter? Som herrarne se, så äro statsutgifterna upptagna så *lågt* som möjligt i viktiga delar, in-

komsterna åter så *högt* som möjligt, och ändå kunna ej inkomster och utgifter förmås att gå ihop. Vittnar ej detta om statsbrist? Och denna brist minskas ej af den omständigheten, att den förefunnits sedan före 1886. Men förhållandet har dolts under ett täckelse, som jag visst icke vill kalla glänsande, men som dock synes hafva bländat mängden och förledt honom tala om öfverskott, der intet funnits. Detta har, som bekant, kommit sig deraf, att såsom tillgångar bokförts medel, som aldrig influtit. Jag ger herr finansministern rätt deruti, att sådan bokföring är "*i någon mån vilseledande*". Och riktig var visserligen ock den åtgärden att anbefalla en bokföring, som visar verkliga förhållandet. Men att afkorta den under namn af "öfverskott från föregående statsregleringar" upptagna fingerade tillgången å ej mindre än 3,944,368 kronor 09 öre, som äro att anse såsom "*qvarstående obefintlige*", denna i mitt tycke rigtiga och naturliga åtgärd vill dock herr statsrådet icke tillråda, "emedan", såsom han säger, "derigenom skulle tillskapas en brist." Efter min uppfattning finnes bristen der allaredan och tillskapas icke genom afkortningen, som endast blottar densamma, så att förhållandet synes sådant det är. Det finnes alltså beklagligen statsbrist, till hvars fyllande äskas nya skatter och nya lån. Detta innebär en allvarlig maning till försigtig hushållning med statens medel, så att den vackra sentensen "*Den största sparsamhet måste iakttagas*" måtte blifva en sanning.

I sammanhang med det anförda kan det näppeligen förefalla oväntadt, att *2 millioner af bankovinsten* tagits i anspråk för statsutgifterna. Men meningarne torde dock vara delade derom, huruvida ej denna vinst, åtminstone till större del, borde reserveras åt riksbanken sjelf, såvida nemligen statsmagtarna hysa den allvarliga afsigten att låta riksbanken växa ut till en enda stark nationalbank med uteslutande sedelutgifningsrätt.

För mig har det förefallit något märkvärdigt att under en tid, då varuvärdena sjunka och penningen i motsvarande grad stiger i värde, ändock äskas *högre* anslag än förut till *ordinarie årliga och ständiga* statsutgifter, såsom vi se eger rum under 4, 5, 6 och 7 hufvudtitlarne. I förbigående må erkännas, att den 8 hufvudtiteln fördelaktigt utmärker sig framför alla de öfrige, såtillvida, att derunder äskas *lägre* anslag än förut, nemligen 87,200 kronor mindre än för det löpande året.

Vidare vill jag fästa uppmärksamheten på dels att statsinkomsterna blifvit så högt beräknade, att osäkert kan vara, om de inflyta så rikligt, som antagits t. ex. brännvins-, tull- och jernvägstrafikmedlen; dels att intet anslag beräknats till förstärkande af statsverkets kassaförlagsfond, oaktadt nämnde fond minskats med 2,664,070 kronor 10 öre till följd af "öfverskottens" *lätta* beskaffenhet.

Särdeles märkeligt synes mig vara, att till teaterreparation begärts ett anslag af 32,750 kronor. Med anledning deraf erinras om Riksdagens skrifvelse n:o 30 den 7 juli 1887, der i 17 punkten anmäles, dels att Riksdagen icke beviljat det för reparation af stora teaterns hus begärda anslag å 28,820 kronor, dels att Riksdagen anslagit 85,000 kronor till teaterverksamheten, "*dock med vilkor, att statsmedel utöfver*

sålunda bestämda anslag icke må för de kongl. teatrarne användas.“ De nu ifrågakande 32,750 kronor, som uppgifvas vara använda till stora teaterns hus, äro således inga statsmedel, och Riksdagen har följaktligen ingen skyldighet att anslå medel till deras betalande.

I det hela taget förekommer mig, som om vid uppgörande af förslag till riksstaten för 1889 utgifterna icke i allo rättat sig efter inkomsterna. Man har eljest, och det ofta nog, hört den förebräelsen rigtas ej blott mot enskilde utan mot hela orter i vårt land, att de hafva *levvat öfver sina tillgångar* med tillagd förmaning att *“rätta munnen efter matsäcken“*. Jag menar, att statsmagterna böra föregå med godt exempel härutinnan och göra, hvad af andra fordras, på det man icke må döma sig sjelf genom att göra, hvad man hos andra fördömer. I en god och sund hushållning måste ju utgifterna rätta sig efter inkomsterna. Endast i utomordentliga fall och tider af nöd må ske afvikelse derifrån. Om nu så likväl skett i den föreliggande propositionen, så frågas, om regeringen anser den närvarande ekonomiska ställningen så svår, betrycket så stort, att utomordentliga utvägar behöfva anlitas för bestridande af de nödvändiga statsutgifterna? Jag bara frågar.

Blott ännu en anmärkning till — om *skuldsättningen!* Länge — i mitt tycke allt för länge — hafva vi gått framåt på skuldsättningens bana. Den vägen är en väg som stupar utföre ju längre ju mer och dess *ändpunkt* heter *ekonomisk ruin*. Den som ej vill dit, måste vända om, om han är på den vägen. Här tränger sig den frågan på: Huru länge skola vi gå den vägen? *Skola* vi vända om? Kunna vi *nu* vända om? Jag bara frågar nu igen.

Jag slutar med den önskan — vågar ej säga förhoppning — att det måtte lyckas statsutskottet påfinna utvägar till att få statsverkets utgifter och inkomster att gå ihop *utan* ökade skatter och *utan* förökad skuldsättning.

Jag anhåller, herr talman, att detta mitt yttrande måtte få åtfölja den kongl. propositionen till statsutskottet.

Herr Brodin: Herr talman! Med anledning af den, i Kongl. Maj:ts proposition om statsverkets tillstånd och behof, befintliga brist och det föreslagna sättet att betäcka den anhåller jag få yttra mig.

Af Kongl. Maj:ts proposition framgår, att ifrågakande brist är 2,500,000 kronor, som föreslås att betäckas dels genom förhöjning af tillverkningskatten å bränvin från 40 öre till 45 öre per liter, hvilket skulle utgöra 1,570,000 kronor, och dels genom förhöjning af tullen å tobak, som beräknas inbringa 865,000 kronor, hvilka båda poster ansetts tillsammans kunna betäcka bristen å 2,500,000 kronor.

Granskar man den kongl. propositionen så visar sig å sidan 8 under rubriken *“Jernvägstrafikmedel“* att, i stället för beräknade 6,000,000 kronor för 1887, endast 5,200,000 kronor hafva infutit och sålunda understigit beräkningen med 800,000 kronor.

Då inkomsten af jernvägstrafikmedel under flera föregående år uppgått till 7,000,000 kronor, från hvilket belopp det först nedgick under 1886, antagligen genom då påbörjade fraktnedsättningar, hvilka ytter-

ligare betydligt ökades genom ändringen af gällande godsindelning och befodringsafgifter enligt jernvägstrafikstyrelsens cirkulär af den 23 december 1886, framgår deraf, att en stor del af den befintliga bristen uppkommit genom dessa fraktnedsättningar.

Med anledning af dessa fraktnedsättningar enligt nyssnämnda cirkulär af den 23 december 1886 interPELLERADES statsrådet och chefen för civildepartementet under senaste riksdag angående dessa fraktnedsättningar, och vid besvarandet af interpellationen den 25 maj 1887 yttrade herr statsrådet:

“Skulle nu erfarenheten gifva vid handen, att det finansiella resultatet af denna fraktnedsättning blifver allt för oförmånligt, eller om det skulle visa sig att — då naturligtvis de trafikanter, som icke begagna statsbanorna, icke kunna hafva någon egentlig nytta af nedsättningen och då nedsättningen (om än indirekt) kan komma att inverka skadligt på de enskilda jernvägarnas fraktinkomster — om det skulle visa sig, säger jag, att fraktnedsättningen länder icke till fördel, utan till skada, såsom det från flera håll påstås, då kan jag försäkra kamraren, att Kongl. Maj:t icke skall underlåta att taga denna fråga i allvarligt öfvervägande och meddela trafikstyrelsen föreskrifter om vidtagande af de ändringar, som befinnas nödiga och nyttiga.“

Redan då detta yttrades, hade dessa fraktnedsättningar inverkat så skadligt, att ett stort antal af de enskilda jernvägsbolagen gemensamt uppsatt en klagoskrift till Konungen, som då cirkulerade till underskrift, deruti de påvisade kongl. trafikstyrelsens orättrådiga åtgärd att tvärt emot ingångna, ömsesidigt bindande aftal vidtagna omförmälda fraktnedsättningar, hvarigenom trafikvägarna förrycktes och de enskilda jernvägsbolagen tillfogades både direkta och indirekta förluster.

De vidtagna fraktnedsättningarna verka äfven skadligt för åtskilliga kommuner, derigenom att gods kan, på grund af de låga frakterna, sändas långa vägar på stambanan och sålunda gå förbi de närmast liggande afskeppningsorter, hvarifrån godset förut utskeppats, och hvilka kommuner mången gång gjort dyrbara hamn- och andra anläggningar för samma gods uppläggande och afskeppning.

Till statsbanornas byggande har hela landet fått bidraga, men största fördelarna af desamma hafva de, som hafva förmånen att bo i statsbanornas närhet. Andra orter hafva deremot fått anstränga sig till det yttersta för att åstadkomma de enskilda jernvägarna utan afsevärdt understöd af staten. Då fraktnedsättningar å statsbanorna verka såväl direkt som indirekt i att nedsätta de enskilda jernvägarnas inkomster, så drabbas de orter, som sjelfva byggt sina jernvägar, af en dubbel orättvisa genom dylika nedsättningar. Då i de enskilda jernvägarna vid 1885 års slut voro nedlagda 258,000,000 kronor, inses lätt, att större fraktnedsättningar å statsbanorna skola verka ruinerande på en stor del af landet.

Herr statsrådet och chefens för civildepartementet nyss upplästa uttalande vid förliden riksdag och de enskilda jernvägsbolagens klagomål öfver de stora fraktnedsättningarna å statsbanorna borde, synes det, hafva åstadkommit en förändring i detta afseende, men i stället

har kongl. trafikstyrelsen tillkännagifvit, att samma fraktnedsättningar komma att tillämpas under 1888.

Hvad det föreslagna sättet för bristens betäckande beträffar så kan väl, ur viss synpunkt, bränvin anses såsom en lämplig beskattningsartikel, men hvad tobaken beträffar så torde den, ehuru ett njutningsmedel, likväl med hänsyn till det stora antal människor, som använda densamma, böra betraktas som lika nödvändig såsom kaffe t. ex. Att såsom nu föreslagits höja tullen å råvaran men ej å den förädlade varan skulle antagligen mycket menligt inverka på den svenska cigarrfabrikationen.

De nu föreslagna tullarna, hvartill antagligen äfven komma lifsmedelstullar, skulle komma att hårdast drabba de arbetande klasserna, som för närvarande äro nästan orepresenterade i riksdagen.

På samma gång som dessa tullar å nödvändighetsvaror påläggas, fordras afskrifningar å grundskatter och andra pålagor, som hafva seklers häfd. Det blifver sålunda en öfverflyttning af skatter från de bättre lottade till den stora massan af folket. Detta är orättvist samt obilligt, och då det endast torde vara en tidsfråga när dessa orepresenterade hafva majoritet inom riksdagen, så hemställas, huruvida kloket icke bjuder att med försigtighet fortgå i detta hänseende.

Herr statsrådet och chefen för kongl. finansdepartementet friherre Tamm: Vid början af den i dag förda diskussionen framställdes en anmärkning mot den kongl. propositionen om skatt å telefon. Jag hade trott, det varit fördelaktigare, om dessa anmärkningar kommit något längre fram, sedan kammaren varit i tillfälle att taga del af den nu aflemnade propositionen i ämnet, ty en del af de förutsättningar, hvarunder anmärkningarna framställdes, torde dermed varit besvarade. Det har ingalunda varit för att försvåra anläggningen af telefonledningar och ingalunda för att undertrycka denna lofliga och numera nödvändiga verksamhet, som förslaget framkommit. Det har fastmera varit för att underlätta en reglering af telefonväsendet och bereda det större frihet än hvad som genom nuvarande bestämmelser är möjligt. I förslaget påyrkas icke att lägga någon skatt på de telefoner, som bekostats och förvaltas af telegrafverket, och lika litet för telefoner, som endast befordra direkta meddelanden mellan enskilda personer, utan endast sådana apparater som stå i förbindelse med centraltelefonstation inom enskildt bolag tillhörande telefonnät. Jemförelsen med jernvägarne synes mig icke fullt lämplig, då det fordras koncession för jernvägsanläggning, men detta icke är fallet med telefoner. Af den i dag aflemnade propositionen skall kammaren finna, att Kongl. Maj:t sett hela frågan ur en helt annan synpunkt, men skulle Riksdagen såsom flere andra länders representationer vilja förse telegrafverket med tillräckliga inkomster, utöfver hvad telegramportot kan inbringa, synes det mig, som om hela beskattningen å telefoner icke kunde komma att blifva behöflig. Men då Kongl. Maj:t nu för första gången måst beräkna telegrafverkets inkomster till högre belopp än dess utgifter och därför nödgats hos Riksdagen äska medel till bristens

fyllande, så har det syntts Kongl. Maj:t lämpligt att påvisa den väg, hvarpå ändamålet skulle kunna åstadkommas.

Vidare har anmärkning framstälts deremot, att Kongl. Maj:t åskat medel till betäckande af förskott, utbetalade för de kongl. teatrarne skyddande mot eldfara. Af statsrådsprotokollet torde kammaren finna, att det icke var utan tvekan och föregående lång besinning, chefen för finansdepartementet tillstyrkte Kongl. Maj:t användandet af medel för det uppgifna ändamålet. Det är visserligen sant, att det icke var omöjligt att förutse behovet af reparationer, men det var för regeringen omöjligt att förutse, att öfverståhållarembetet skulle hos Kongl. Maj:t göra hemställan om vidtagande af de åtgärder mot eldfara, som öfverståhållarembetet ansett sig kunna och böra ålägga samtliga enskilda teatrar. På grund af Riksdagens beslut om teaterverksamhetens fortfarande under innevarande spelår hade kontrakt med större delen af teaterpersonalen blifvit uppgjorda, och först efter det detta hade skett, kom öfverståhållarembetets hemställan. Det var då icke möjligt att inställa teaterverksamheten, utan att ådraga statsverket stora förluster. Finansministern stod då inför valet att stänga teatrarne eller vidtaga erforderliga åtgärder. Det var emellertid icke till förut begärda reparationer som dessa medel användes utan det var för att skydda teatrarne mot eldfara och till säkerhet för publik och uppträdande.

Jag kommer nu till den anmärkning, som blifvit framställd angående statsinkomsternas beräkning och det många gånger upprepade talet om statsbrist. En ärad talare nämde, att det icke är så mycket i statskontorets räkenskaper, utan fastmer i riksgäldskontorets, man har att se statskassans rätta ställning, och han anförde såsom bevis för sin uppfattning siffror, hvilka, såsom jag tror, voro från år 1885. Det borde emellertid varit honom till stor tillfredsställelse att erfara, att de fonderade statslånen minskats under 1886, hvilket är det sista året, hvarför riksbokslutet är verkställt. Det är visserligen sant, att riksgäldskontorets fonder under året nedgått, men hvarför? Jo, därför att riksgäldskontoret kunde utan ny upplåning verkställa de utbetalningar, som Riksdagen anvisat att utgå från kontoret, och det kunde derjemte utan att till samma belopp upptaga nya lån verkställa amortering och inlösen af gamla lån. Då man nu anmärker, att statsbrist förefinnes, vill det förefalla mig, som om man sammanblandade begreppen och misstog sig om hvad som verkligen menas med en statsbrist. Mig vill det förefalla, som om man icke kan tala om statsbrist, förrän det kan påvisas, att de af Riksdagen anvisade inkomsterna icke räcka till för de beslutade utgifterna. Under de alla närmast förflutna åren hafva de beslutade utgifterna kunnat af dertill anvisade medel bestridas, och der utöfver finnes, såsom statskontorets räkenskaper visa, ett öfverskott efter 1886 års och föregående års regleringar af 4 millioner och några hundratusen kronor. Detta öfverskott är således tillräckligt att betäcka hela detta mycket omtalade belopp, af bränvinsafgifter som varit debiterade, men icke influtit. Kammaren torde gifva mig rätt deri, att en afkortning häraf icke bör ske i ett enda års räkenskap, utan på tider, som motsvara de perioder, hvarun-

der missförhållandet uppstått. Den anmärkning har också blifvit gjord, att icke minsta belopp blifvit föreslaget till förökande af statsverkets kassaförlagsfond, som på så betänkligt sätt blifvit minskad. När man står inför nödvändigheten att genom förökade skatter fylla behofven för statens utgifter, torde icke svenska folket med tacksamhet se att ytterligare skatteförhöjningar föresloges för bildande af fonder, vare sig kassaförlagsfonden eller andra. Ett fortgående på skuldsättningens bana vill jag icke vara med om, i fall det sker för improduktiva ändamål, men när, såsom i vårt land sker, det är för produktiva ändamål, tror jag icke, att faran är så stor som här framställts. Man bör äfven eriura sig, att under senare år i budgeten ingått icke obetydliga belopp för just dylika produktiva ändamål. Under femårsperioden 1882—86 uppgå anvisningarna inom riksstaten dels utom hufvudtitlarne för dylika ändamål och dels till sådana förmåner, för hvilka i allmänhet upplåning plägar ega rum, till omkring 10,180,000 kronor. Med detta för ögat torde det befinnas, att faran för en ruinerande skuldsättning således icke är för handen, och detta bestyrkes af den goda kredit svenska statspapperen lyckligtvis ännu ega i utlandet.

Herr statsrådet och chefen för kongl. civildepartementet E. von Krusenstjerna: En talare på geflebanken erinrade om de under sista åren vidtagna fraktnedsättningar på statens jernvägar och tillika om ett yttrande af mig, då jag i maj månad förlidet år inom denna kammare besvarade en till mig framställd interpellation rörande detta förhållande. Jag yttrade då, att, om det efter vederbörlig utredning skulle visa sig, att denna åtgärd, såsom från vissa håll påståtts, icke medförde gagn utan lände till skada, så skulle Kongl. Maj:t icke underlåta att taga denna fråga i allvarligt öfvervägande och meddela trafikstyrelsen föreskrifter om vidtagande af de ändringar, som befunnes nödiga och nyttiga. Den ärade talaren anser, att dessa fraktnedsättningar för många af de enskilda jernvägarne äro synnerligen skadliga, likasom ock för flera kommuner hvilka nedlagt stora kapital å transportmedel, som ej vidare blifva rentabla, då godset i följd af ändrade fraktsatser söker nya vägar. Jag vet, att denna åsigt delas af många, men, mina herrar, det finnes äfven andra parter, det finnes trafikanterna invid statsbanorna, särskildt jordbrukarne, hvilka allmänt klagat öfver att 1880 års taxas fraktsatser äro oskäligt höga vid det enorma prisfall på jordbruksprodukter, som inträffat sedan dessa satser bestämdes. Härmed må vara huru som helst; det vägar jag dock påstå, att om man nu vid 1888 års början under en tidpunkt, då konjunkturerne i landet icke förbättrats utan den tryckta ställningen fortfarande, skulle med ens hafva återgått till 1880 års fraktsatser, så skulle detta verkat ojemförligt mycket skadligare än den förlust för statskassan, som bibehållandet af de nedsatta fraktsatserna vållat. Jag tror för öfrigt icke, att frågan om nedsättningarnas nytta eller skada är så lättlost, som den ärade talaren anser densamma vara. Den tariffvar utredning. För att åstadkomma en sådan utredning uppdrog Kongl. Maj:t på min hemställan i september 1887 åt sakkunnige män att, efter verkställd undersökning af senaste fraktnedsättnings verkningar,

föreslå de ändringar i gällande frakttaxa, som kunde befinnas ändamålsenliga med hänsyn till å ena sidan trafikanternas intressen och å den andra sidan statens och de enskilda jernvägarnes behof af inkomster. I denna komité insattes representanter både för jordbruket och landets öfriga hufvudnäringar samt för det enskilda jernvägsintresset. Komitén, som sammanträdde i oktober månad förlidet år, har hunnit så långt, att hufvudgrunderna för ny taxa blifvit uppgjorda, och har förslaget blifvit tillståndt de enskilda jernvägsstyrelserna. Ombud för dem hafva vid ett sammanträde i dessa dagar här i hufvudstaden diskuterat förslaget, och lära de, af hvad för mig blifvit uppgifvet, förklarar sig i allmänhet tillfreds med detsamma.

Jag får sålunda fästa kammarens uppmärksamhet på, att Kongl. Maj:t icke underlåtit att gå i författning om den utredning af frågan, jag utlofvade i mitt svar på interpellationen.

Herr C. O. Berg. Jag vill endast yttra några ord med afseende på den i Kongl. Maj:ts nu föreliggande proposition ifrågasatta förhöjning af tillverkningskatten på bränvin samt tullen på tobak. Hvar och en, som allvarligt ifrar för nykterhetens befrämjande, helsar med glädje hvarje litet tuffjä, som tages på den väg, som leder till målet, nemligen minskad förbrukning af starka drycker; och hvar finnes väl en lämpligare väg dertill än varans *fördyrande*? Jag har därför intet emot att skatten på bränvin och andra spritdrycker höjes, men det kan med skül sättas i fråga, huruvida den nu af Kongl. Maj:t föreslagna obetydliga förhöjningen af 5 öre för liter kan i ringaste mån bidraga att minska *superiet*. Något sådant har icke heller åsyftats med den nu ifrågasatta förhöjningen i tillverkningskatten. Tvärtom har det endast varit den gamla mjölkkon man tagit till för att få en nödig förstärkning i statskassan, och på grund af detta förhållande kan jag för min del icke finna det vara annat än påkostande att se, att, så snart det förekommer en brist i statskassan, det alltid skall vara bränvinet, man griper till för att fylla denna brist. Hvem är det väl, som får betala denna skatt? Jo, just den fattige, den orepresenterade arbetaren. Bränvinet utgör ju företrädesvis hans njutningsmedel! En sådan förhöjning som den nu föreslagna skulle fördyra detta, det är sant, men utan att i ringaste mån hjälpa honom ifrån sjelfva förbrukningen. Hvarför vill man under sådana omständigheter, och då man i öfrigt visar sig så angelägen att arbetarnes lifsförnödenheter icke skola fördyras, göra bränvinet dyrare, då man dock *anser* arbetaren *behöfva* denna vara? Icke kan väl *detta* sätt att få in nödiga skatter anses bättre, endast därför att inkomsterna inhemtas öfver krogdisken. Jag kan icke vara med om att höja skatten med 5 öre pr liter, blott för att få ökade statsinkomster, men vill man taga till ordentligt, t. ex. en förhöjning af 50 öre pr liter, hvarigenom skatten kan inverka i sedligt syfte och utöfva inflytande på nykterhetssträfvet, då blir det af någon betydelse. Af den nu föreslagna förhöjningen skulle följden endast blifva den, att mannen och fadren super lika mycket som förr, men barnen få ett och annat franskt

bröd mindre om dagen, och sålunda kommer den föreslagna skatteförhöjningen att verka såsom en "svältskatt", hvilket borde undvikas.

Angående en förhöjd tull på tobak vill jag erinra, att tobak är den fattiges billigaste njutningsmedel. Han kunde väl vara af med tobaken, men kan man väl beröfva den fattige hvarje njutningsmedel? Att just nu höja kostnaden för råvarorna, tobaksstjelnk och blad, för snuset och tuggtobaken, under det man låter dem, som hafva eller anse sig hafva råd att röka finare cigarrer och cigaretter, erhålla dessa varor från utlandet utan förhöjd tull, tyckes mig innefatta en orättvisa. Jag hemställer nu blott, huruvida det ej vore rättvist, att man höjde tullen på cigarrer och cigaretter, då man lägger högre tull på den fattiges njutningsmedel.

Herr Ol. Jonsson i Hof: Herr talman! Då den näst föregående talaren med mycket vemod emotsåg den "svältskatt", han ville kalla en förhöjning i bränvinsskatten, så vill jag begagna tillfället att fästa hans uppmärksamhet på, att man möjligtvis på åtskilliga andra sätt kan undgå denna "svältskatt". Men huruvida den därför återkommer i en bättre form, vill jag lemna osagdt. Ett sätt att undgå denna förhöjning vore utan tvifvel, om herr Berg, såsom representant för rikets största stad och såsom derjemte mest intresserad, ville afstå den motsvarande delen af städernas vinstmedel å bränvinsförsäljningen. Passar det ej rätt i stycket, så förutsätter jag väl, att herr Berg eller någon af hans meningsfränder framdeles komma att föreslå åtskilliga andra sätt att öka statsverkets inkomster och deribland, förmodar jag, tullsatser äfven på råg m. m. i den vägen. Då blir man ju i tillfälle att välja den form, som man anser minst betungande för de fattige; och af herr Bergs yttrande tyckes framgå, att rågtull skulle vara mindre skadlig för de fattige än bränvinsskatt. Jag har blott velat fästa uppmärksamheten härpå, på det att man ej skall se saken allt för mörk från första början.

Sedan öfverläggningen härmed förklarats slutad, blef den ifrågasvarande kongl. propositionen, jemte de i anledning af densamma nu afgifna yttranden, remitterad till statsutskottet.

§ 4.

Föredrogs och lades till handlingarne den till kammaren inkomna berättelse om hvad i rikets styrelse sedan sista Riksdags sammanträde sig tilldragit.

§ 5.

Vidare föredrogs de på kammarens bord hvilande motioner, och hänvisades:

herr *H. Anderssons* i Nöbbelöf m. fl:s motion, n:o 1, till statsutskottet;

herr *G. Eriksons* i Nyckelgård motioner, n:o 2, till lagutskottet, n:o 3 till statsutskottet och n:o 4 till lagutskottet;

herr *O. W. Redelius*, n:o 5, till lagutskottet;
 herr *O. Ericksons* i Bjersby motion, n:o 6, till konstitutionsutskottet.

Vid föredragning härnäst af herr *E. W. Carlsons* motion, n:o 7, om skrifvelse till Kongl. Maj:t med begäran om utarbetande af förslag till vallag, begärdes ordet af *motionären*, hvilken anhöll om kammarens tillstånd att få återtaga motionen för att blifva i tillfälle att i vissa delar omredigera densamma. Denna anhållan bifölls.

Härefter hänvisades:

herr *E. W. Carlsons* motion, n:o 8, till bevillningsutskottet;
 herrar *Lasse Jönssons* och *M. Dahns* motioner, n:is 9 och 10, till lagutskottet;
 herr *J. A. Johanssons* i Strömsberg motion, n:o 11, till lagutskottet;
 herr *P. G. Peterssons* i Brystorp motioner, n:o 12 till tillfälligt utskott och n:o 13 till statsutskottet;
 herr *Folke Anderssons* motion, n:o 14, till statsutskottet;
 herr *J. Johnssons* i Thorsberg motioner, n:is 15 och 16 till lagutskottet samt n:o 17 till statsutskottet;
 herr *A. W. Nilsons* i Lidköping motion, n:o 18, till lagutskottet;
 herr *O. V. Vahlins* motion, n:o 19, till tillfälligt utskott;
 herr *J. Bengtssons* i Gullåkra motioner, n:is 20 och 21, till lagutskottet; samt
 herr *G. F. Östbergs* motioner, n:o 22 till statsutskottet, n:o 23 till lagutskottet, n:o 24 till tillfälligt utskott och n:o 25 till statsutskottet.

§ 6.

Hänvisades till bankoutskottet Riksdagens, år 1887 församlade revisorers berättelse angående riksbanken.

Likaledes föredrogs och hänvisades till statsutskottet samme revisorers berättelse om granskningen af riksgäldskontorets tillstånd och förvaltning.

§ 7.

Föredrogs och hänvisades till lagutskottet justitieombudsmannens vid innevarande riksdag afgifna embetsberättelse.

§ 8.

Föredrogs och godkändes Riksdagens kanslideputerades memorial n:o 1, angående antagande af tjänstemän i Riksdagens kansli.

§ 9.

Afgåfvos nya motioner af:

herr *O. W. Redelius* med flere, n:o 26, om afslag å äskade anslag till kongl. teatrarne;

herr *Per Ersson* i Vestlandaholm:

n:o 27, om tillägg till 12 § i gällande bevillningsförordning; och

n:o 28, om ändring af 12 § i förordningen om kommunalstyrelse på landet den 21 mars 1862;

herr *J. Sjöberg*, n:o 29, om nedsättning i grundskatterna och lindring af rustnings- och roteringsbesvären;

herr *K. A. Kihlberg*, n:o 30, om ändring af § 2 mom. 3 i kongl. kungörelsen om grunderna och sättet för markegångsprisens bestämmande den 11 maj 1855;

herr *Ollas Ericsson* i Ofvanmyra, n:o 31, om afskrifning af grundskatterna och lindring i rustnings- och roteringsbesvären;

herr *O. Andersson* i Hasselbol och *O. Olson* i Stensdalen, n:o 32, om skrifvelse till Kongl. Maj:t med begäran om ändring af paragraferna 1 och 8 i resereglementet den 11 februari 1881 m. m.;

herr *P. A. H. Stjernspetz*:

n:o 33, om ändring i gällande lagstiftning angående förnyelse af in-teckning i fastighet;

n:o 34, om skrifvelse till Kongl. Maj:t med anhållan om meddelande af skärpta bestämmelser för tillverkning, import och försäljning af konstsmör; och

n:o 35, om särskild bokföring af statens inkomster af möjligen blifvande lifsmedelstullar och sättet för dessa inkomsters användande;

herr *N. Åkesson*, n:o 36, om tillägg till 31 § af legostadgan den 23 november 1833;

herr *H. M. Kilmán*:

n:o 37, om ändring i grunderna för utarrendering af kronans domäner; och

n:o 38, om lindring i 1887 års kronoarrenden eller om ändring i sättet för arrendenas utgörande;

herr *W. Gibson*, n:o 39, om beviljande af statsanslag för Sveriges deltagande i utställningen i Köpenhamn;

herr *G. Rydning* med flere, n:o 40, om inrättande af ett riksbankens afdelningskontor i Hernösand;

herr *O. A. Brodin*:

n:o 41, om ändring af 60 § sjölagen den 23 februari 1864;

n:o 42, om upphörande af den i § 103 af kongl. förordningen den 4 november 1886 angående konsulatväsendet för svenska handelsfartyg bestämda konsulatsafgift; och

n:o 43, om skrifvelse till Kongl. Maj:t med begäran om ändring i kongl. förordningen om minderåriges användande i arbete vid fabrik, handverk eller annan handtering den 18 november 1881;

herr *A. F. Martin*, n:o 44, om skrifvelse till Kongl. Maj:t med begäran om utarbetande och framläggande för Riksdagen af förslag till vissa ändringar i lagen om skydd för varumärken den 5 juli 1884;

herr *G. Jansson* i Krakerud med flere, n:o 45, om inrättande af ett riksbankens afdelningskontor i Karlstad; samt

herr *G. F. Östberg*, n:o 46, om skrifvelse till Kongl. Maj:t med begäran om åtgärders vidtagande till inskränkning af den nu bruk-

liga katekesutanläsningen vid rikets folkskolor och allmänna läroverken samt vid nattvardsundervisningen.

Samtliga dessa motioner bordlades.

§ 10.

Ledighet från riksdagsgöromålen beviljades:

herr <i>N. Fosser</i>	under 5 dagar fr. o. m. den 31 dennes,
„ <i>P. A. H. Stjernspetz</i>	„ 8 „ „ „ „ 27 „
„ <i>C. G. O:son Bruse</i>	„ 9 „ „ „ „ 27 „
„ <i>Gustaf Berg</i>	„ 8 „ „ „ „ 30 „
och „ <i>G. Mellin</i>	„ 14 „ „ „ „ 1 instundande februari.

§ 11.

Till bordläggning anmäldes statsutskottets memorial n:o 1, med den till innevarande Riksdag af fullmäktige i riksgäldskontoret afgifna berättelse.

§ 12.

Justerades protokollsutdrag; hvarefter kammarens ledamöter åtskildes kl. 1 e. m.

In fidem

A. E. J. Johansson.

Fredagen den 27 januari.

Kl. 1 e. m.

§ 1.

Justerades protokollet för den 20 innevarande månad.

§ 2.

Föredrogos och hänvisades till statsutskottet nedannämnda på kammarens bord hvilande kongl. propositioner, nemligen,

angående försäljning af ett kronan tillhörigt, i Säfve socken och Vestra Hisings härad af Göteborgs och Bohus län beläget jordområde; och

angående rätt för pensionsmessige officerare och underofficerare vid marinregementet att från anslaget till nämnda regemente såsom pension åtnjuta skillnaden mellan innehafvande lön och dem tillkommande pension från amiralitetskrigsmanskassan.

Till bevillningsutskottet remitterades Kongl. Maj:ts proposition angående tillägg till § 9 i de vid gällande tulltaxa fogade underättelser om hvad vid taxans tillämpning iakttagas bör.

Vidare öfverlemnades till behandling af statsutskottet följande kongl. propositioner, nemligen:

angående tiondefrihet för Höganäs stenkolsverk;

angående eftergift af ett postmästaren A. Torbiörnssons sterbhus till betalning ådömdt belopp;

angående försäljning af en Kongl. Maj:t och kronan såsom danararf tillfallen andel af tomten n:o 4 i kvarteret Plantan i Upsala stad; samt

angående beviljande af vissa förmåner för enskilda jernvägsanläggningar.

Vid föredragning härnäst af Kongl. Maj:ts proposition angående skatt å vissa telefonanläggningar, begärdes ordet af

Herr Waldenström från Gefle, som anförde: När jag i går tog mig friheten att yttra några ord vid remissen af den kongl. statsverkspropositionen, så talade jag äfven något om den deri omnämnda skatten å telefoner. I samma plenum framlades den kongl. propositionen om denna skatt. Herr statsrådet och chefen för finansdepartementet uppträdde äfven emot mig med ett anförande, deri han hänvisade mig till propositionen sjelf, menande att uti densamma skulle finnas tillräcklig vederläggning af det, som jag tagit mig friheten anförä. Jag har med anledning deraf i dag läst igenom den kongl. propositionen om telefonskatten och finner visserligen, att denna proposition till ordalagen är tydligare än statsverkspropositionen var, så att, medan statsverkspropositionen innehöll, att hvarje innehafvare af telefonapparat skulle beläggas med en skatt af 10 kronor, innehåller den särskilda propositionen i verkligheten, att hvarje apparat skall beskattas med 10 kronor. För det andra innehåller äfven så till vida den kongl. propositionen någonting annat, än hvad man hade anledning att tro, när man läste statsverkspropositionen, att nemligen hvarje telefoninnehafvare, som är abonnent i ett telefontät, hvilket eges af telegrafverket, skall vara fri från den föreslagna skatten, emedan man icke kan säga, att en sådan innehafvare konkurrerar med telegrafverket.

Så långt medgifver jag alltså, att herr finansministern hade alldeles rätt. Och mitt misstag berodde deruppå, att *ordalagen* voro särdeles origtiga i den kongl. statsverkspropositionen. Men jag gifver

icke tillbaka en tum vidare af det som jag i går talade. Uti så väl den kongl. statsverkspropositionen som den nu framlagda särskilda kongl. propositionen motiveras den föreslagna skatten på telefonerna med den konkurrens, som eger rum mellan de enskilda telefonerna och den kongl. telegrafen. Jag visade i går, att de enskilda telefonerna äro af tvenne väsentligt olika slag, nemligen dels sådana telefoner, som besörja telefonförbindelsen mellan olika orter, dels sådana telefoner, som förbinda olika platser och lägenheter inom samma stad. De förra konkurrera i verkligheten med telegrafverket, det medgifves. Deremot är det angående alla de telefontät, som icke afse annat än att bereda telefonkommunikation mellan invånare, bosatta inom samma stad, ovedersägligt, hvad jag i går sade, att nemligen dessa lika litet konkurrera med telegrafverket, som åkarne och småångbåtarna här i Stockholm konkurrera med järnvägstrafiken. Man har aldrig hört, att telegrafverket varit betänkt uppå att anlägga någon telegrafförbindelse mellan olika delar af samma stad; och förrän telegrafverket det gör, kunna således de telefoner, som nu nämnts, icke komma i konkurrens med detsamma. Men icke förty föreslår den kongl. propositionen, att alla enskilda telefoner, som äro förenade med en central-telefonstation, skola beläggas med denna skatt. Jag frågar: Hvar skall man finna något rimligt motiv till sådant? Ty att det i propositionen nämnda motivet icke alls kan komma i fråga, tror jag mig hafva tillräckligt visat.

Dertill kommer ännu en annan omständighet, som jag ock i går påpekade, att nemligen flere enskilda personer hafva vid samma ledning fästa 2 eller 3 apparater; således kan t. ex. en affärsman hafva på samma ledning en telefonapparat på sitt kontor och en uti sin bostad. Skall då denna telefonlinie för den skull beskattas dubbelt emot hvad den skulle beskattas, om mannen hade endast en telefonapparat på densamma? En sådan beskattning synes alldeles orimlig.

Derjemte påpekade jag den tunga, som genom den föreslagna telefonskatten komme att tillfogas alla mindre handverkare och näringsidkare, som för att icke blifva trängda ut ur rörelsen varit eller blifva tvungna att skaffa sig telefoner, sedan de grufvat sig därför i årtal.

Herr finansministern menade, att den nu föreslagna skatten, besynnerligt nog, icke skulle vara egnad att hämma telefonrörelsens utveckling, utan i stället bereda densamma större frihet. Jag har försökt att läsa igenom den kongl. propositionen med så pass förstånd, som jag har. Och der förekommer äfven ett citat ur telegrafstyrelsens utlåtande till Kongl. Maj:t, der detsamma yttras. Men detta yttrande ibland många andra synes mig blott bevisa sanningen af hvad jag sade i går, nemligen att telegrafverket icke så litet försöfvit sig. Ty huru skall man tänka sig, att telefonfriheten skulle utveckla sig derigenom, att man drygt beskattade densamma i den uppenbara afsigten att inskränka den konkurrens, som för närvarande telefonerna föra med telegrafverket?

Telegrafverket har på senare tider gifvit anledning till icke så litet klagomål. Såsom blott ett enda exempel, likartadt med detta,

må anföras det besynnerliga förhållandet, att telegrafverket hittat på att med en särskild skatt belägga firmanamn. Jag skall taga ett exempel från min egen stad. Vi hafva der en firma, som heter: P. Åberg & C:i, hvars telegrafadress i alla tider varit: "Åbergs". Denna telegrafadress har varit inskrifven i telegrafens adressbok; denna telegrafadress står tryckt på alla firmans bref; alla dess affärsvänner telegraferade blott "Åbergs".

Och nu har man i år fått den hugnesamma underrättelsen, att om herrar P. Åberg & C:i vilja hafva fram sina telegram, då de komma under namnet "Åbergs", skola de betala särskildt 10 kronor för år. Hvar i alla världens tider finnes en rimlig grund för en sådan beskattning? Skulle icke i stället telegrafverket göra allt, hvad det kunde, för att underlätta telegrafkorrespondensen och derigenom i sin mån bidraga till utvecklingen af de affärsförbindelser, som förmedlas genom telegrafan och som äro af största vikt för hela landets ekonomiska utveckling? I stället tyckes telegrafverket vilja gå den rakt motsatta vägen och lägga hinder, hvar det kan.

Af detta skall herr talmannen förstå, att jag icke på något sätt kan afstå eller taga tillbaka något utaf det, som jag i detta afseende vid remissen af den kongl. statsverkspropositionen i går yttrade.

Härmed var öfverläggningen slutad; och hänvisades den ifrågasvarande kongl. propositionen jemte det i anledning af densamma nu afgifna yttrande till bevillningsutskottet.

Kongl. Maj:ts proposition angående ändring i gällande stadganden till förekommande af öfverdrifven afverkning å ungskog inom Vesterbottens och Norrbottens län, hvilken proposition härefter föredrogs, öfverlemnades till behandling af lagutskottet.

Till statsutskottet hänvisades ytterligare Kongl. Maj:ts propositioner:

om ändring i kongl. förordningarne den 26 april 1861 angående dels en allmän hypoteksbank för riket samt dels de allmänna grunder, som vid hypoteksföreningars bildande och framtida verksamhet skola till efterrättelse lända; och

angående efterskänkande af kronans rätt till danaarf efter katekesmakaren Gustaf Daniel Granlund från Örebro län.

Härefter remitterades till lagutskottet följande propositioner, nemligen:

med förslag till lag angående förändrad lydelse af 34 och 144 paragraferna konkurslagen den 18 september 1862;

med förslag till lag angående ändrad lydelse af § 30 i lagen angående tillsättning af presterliga tjänster den 26 oktober 1883;

med förslag till förordning om upphäfvande af förordningen angående plikt och straff för dem, som försumma beivrande af katekesförhör den 4 december 1765; och

med förslag till lag angående upphörande af klockares brefbäringsskyldighet.

Slutligen föredrogs och hänvisades till behandling af bevillningsutskottet Kongl. Maj:ts proposition angående förhöjning af bränvinstillverkningskatten samt i tullsatserna för bränvin och tobak m. m.

§ 3.

Föredrogs och lades till handlingarne Kongl. Maj:ts skrifvelse till Riksdagen, med tillkännagifvande att Kongl. Maj:t förordnat statsrådet m. m. Johan Henrik Lovén att under innevarande riksdag utöfva den befattning med riksdagsärenden, som enligt 46 § af riksdagsordningen tillkommer en ledamot af statsrådet; och skulle underrättelse om skrifvelsens innehåll meddelas vederbörande utskott samt de ledamöter, som hafva inseende öfver Riksdagens kansli.

§ 4.

Föredrogs de i gårdagens sammanträde väckta motioner; och hänvisades:

- herr *O. V. Redelius'* m. fleres motion, n:o 26, till statsutskottet;
- herr *P. Erssons* i Vestlandaholm motioner, n:o 27 till bevillningsutskottet och n:o 28 till lagutskottet;
- herr *J. Sjöbergs* motion, n:o 29, till statsutskottet;
- herr *K. A. Köhlbergs* motion, n:o 30, till tillfälligt utskott;
- herr *Ollas Ericssons* motion, n:o 31, till statsutskottet;
- herr *O. Anderssons* i Hasselbol med fleres motion, n:o 32, till tillfälligt utskott;
- herr *P. A. H. Stjernspetz'* motion n:o 33 till lagutskottet, n:o 34 till tillfälligt utskott och n:o 35 till statsutskottet;
- herr *N. Åkessons* motion, n:o 36, till lagutskottet;
- herr *H. M. Kilmans* motioner, n:is 37 och 38, till statsutskottet;
- herr *W. Gibsons* motion, n:o 39, till statsutskottet;
- herr *G. Rydings* med fleres motion, n:o 40, till bankoutskottet;
- herr *O. A. Brodins* motioner, n:o 41 till lagutskottet samt n:is 42 och 43 till tillfälligt utskott;
- herr *A. F. Martins* motion, n:o 44, till lagutskottet;
- herr *G. Janssons* i Krakerud motion, n:o 45, till bankoutskottet; samt
- herr *G. F. Östbergs* motion, n:o 46, till tillfälligt utskott.

§ 5.

Föredrogs och lades till handlingarne statsutskottets memorial n:o 1, med den till innevarande Riksdag af fullmäktige i riksgäldskontoret afgifna berättelse.

§ 6.

Anmäldes nya motioner af:

herr *P. Waldenström*:

n:o 47, om ändring af 26 § af förordningen angående villkoren för försäljning af bränvin den 29 maj 1885; och

n:o 48, om skrifvelse till Kongl. Maj:t om inskränkning i rättigheten att försälja vin och maltdrycker;

herr *J. Eliasson*:

n:o 49, om tillägg till 57 § i förordningen om kommunalstyrelse på landet den 21 mars 1862; och

n:o 50, om ändringar i gällande tulltaxa;

herr *K. E. Holmgren*, n:o 51, om förhöjning i statsanslaget till aflöningsbidrag åt lärare vid fortsättningsskolor;

herr *C. Persson* i Stallerhult, n:o 52, om förhöjdt statsanslag för anskaffande och underhåll af beväringsskolor- och remytgsersedlar vid det berustade infanteriet;

herr *L. F. Odell*, n:o 53, om nedsättning i tullen å kaffe och kaffesurrogat samt upphörande af tullen å lysolja;

herr *G. E. Beskow*, n:o 54, om skrifvelse till Kongl. Maj:t med begäran om omarbetande och framläggande för Riksdagen af förslag till ändrade bestämmelser i fråga om riksdagsmannaval;

herr *J. Ericson* i Borekulla, n:o 54, om förhöjning i tullen å arbetade trävaror;

herr *O. H. Ström*:

n:o 56, om mantalspenningarnes upphörande; och

n:o 57, om beviljande af pension till majoren J. Ruthbergs efterlemnade enka;

herr *Ch. A. Ekeborgh*, n:o 58, om ändringar i konkurslagen i syfte att upphäfva rättens-ombudsmans-institutionen;

herr *Th. Stockenberg*, n:o 59, om inrättande af ett riksbankens afdelningskontor i Halmstad;

herr *E. G. Fredholm*:

n:o 60, om skrifvelse till Kongl. Maj:t angående åtgärders vidtagande för trädplantering utmed statens järnvägar; och

n:o 61, om beviljande af ålderstillägg åt häradskrifvaren I. W. Melén;

herrar *M. Dahn* och *Lasse Jönsson*, n:o 62, om inrättande af ett nytt riksbankens afdelningskontor i landsorten och om ändring i villkoren för vissa lånekontors lånerörelse;

herr *E. W. Carlson*:

n:o 63, om nedsättning i tullen å kaffe och kaffesurrogat; och

n:o 64, om skrifvelse till Kongl. Maj:t med begäran om utarbetande och framläggande för Riksdagen af förslag till ändringar i riksdagsordningens föreskrifter för riksdagsmannaval;

herr *E. W. Wretling*, n:o 65, om förhöjning i bränvinstillverkningskatten samt i tullsatserna för bränvin och sprit;

herr *G. Elowson*, n:o 66, om skrifvelse till Kongl. Maj:t med be-

gäran om utarbetande och framläggande af förslag till ordnande af döfstummeundervisningen i riket; samt

herr *Back P. Ersson*:

n:o 67, om skyldighet för statsverket att betrida kostnaderna för af- och tillträdessyner å kronans utarrenderade boställen; och

n:o 68, om ändring i 22 och 25 paragraferna i förordningen angående fattigvården den 9 juni 1871.

Dessa motioner begärdes på bordet och bordlades.

§ 7.

Ledighet från riksdagsgörömlen beviljades herr *Magnus Andersson* i Stigen under åtta dagar från och med den 28 dennes.

§ 8.

Justerades protokollsutdrag, hvarefter kammarens ledamöter åtskildes $\frac{3}{4}$ 2 e. m.

In fidem

A. E. J. Johansson.

Lördagen den 28 januari.

kl. 1 e. m.

§ 1.

Af de i gårdagens sammanträde anmälda och bordlagda motioner, hvilka nu hvar efter annan föredrogos, hänvisades:

herr *P. Waldenströms* motioner, n:o 47 till bevillningsutskottet och n:o 48 till tillfälligt utskott;

herr *J. Eliassons* motioner, n:o 49 till lagutskottet och n:o 50 till bevillningsutskottet;

herr *K. E. Holmgrens* motion, n:o 51, till statsutskottet;

herr *C. Perssons* i Stallerhult motion, n:o 52, till statsutskottet;

herr *L. F. Odells* motion, n:o 53, till bevillningsutskottet.

Vid föredragning härefter af herr *G. E. Beskows* motion, n:o 54, om skrifvelse till Kongl. Maj:t med begäran om utarbetande och fram-

läggande för Riksdagen af förslag till ändrade bestämmelser i fråga om riksdagsmannaval, anförde

Herr Wrotlind: Motionären har i förevarande motion begärt, att Riksdagen ville besluta skrifvelse till regeringen med anhållan om utfärdandet af stadganden, afseende att fullständiga och förtydliga riksdagsordningens nu gällande bestämmelser om val till riksdagsman. I motiveringen till sitt förslag säger han, efter att först hafva påpekat de oegentligheter, som vid valen till majriksdagen egde rum, bland annat, följande: "då sedan majriksdagen vida större oegentligheter visat sig vid senast företagna riksdagsmannaval, har behöfvat, ja nödvändigheten, af fullständiga lagbestämmelser angående val gjort sig mera gällande än någonsin", och derefter tillägger han: "särskildt har Stockholmsvalet väckt ett allmänt uppseende och står i våra riksdagars historia ensamt i sitt slag, och säkert äro alla ense derom, att det bör förblifva ensamt. För att så skall ske, synes mig nödvändigt, att ändringar göras särskildt i §§ 14, 16, 19, 22 och 25 af riksdagsordningen, äfvensom i stadgandet om röstlängder och öfriga dithörande ämnen."

För min del instämmer jag gerna i hvad här blifvit sagdt, och säkert dela de feste af kammarens ledamöter samma åsigt.

Jag ville emellertid fästa kammarens uppmärksamhet derå, att bland de i motionen uppräknade paragraferna i riksdagsordningen saknas § 21, hvilken synes mig hafva bort der omnämnas. Denna § är af följande lydelse:

"Riksdagsman, som för Andra Kammaren vald blifvit, må ej denna befattning sig undandraga, med mindre han företer giltiga skäl för afsägelse. Såsom sådana anses: 1:o de hinder allmänna lagen upptager såsom laga förfall, 2:o ålder öfver 60 år, 3:o att den valde tillförene såsom riksdagsman bevistat tre lagtima riksdagar."

Det har nemligen blifvit sagdt om denna paragraf, att den är så ofullständig och otydlig, att den icke kunnat ega tillämpning på det af motionären omnämnda stockholmsvalet; så att alltså de nuvarande representanterna på stockholmsbänken icke skulle kunna, om de än ville, på grund af stadgandena i denna § blifva qvitt sin plats i riksdagen, som de erhållit icke genom valmännens val, utan till följd af domstols utslag. Mig förefaller det icke så. Åtskilliga af dem hafva kunnat befrias från riksdagsmannaskapet på den grund, att de uppnått en ålder af öfver sextio år eller därför, att de förut såsom riksdagsmän bevistat minst tre lagtima riksdagar. Men dessutom upptager § såsom giltiga skäl för afsägelse de hinder allmänna lagen upptager såsom laga förfall. Om vi då se till hvad allmänna lagen härom innehåller, så finna vi, att i 12 kap. § 1 rättegångsbalken efter omförmälade af åtskilliga laga förfall, dem jag icke behöfver uppräknas, vidare säges: "Nu kunna andra förfall gifvas före; ege domaren ock dem pröfva, om de äro af den vikt, att de gälla må."

Under den diskussion, som egt rum man och man emellan och i synnerhet inom tidningspressen angående det senaste stockholmsvalet har ingen påstått, att riksdagsordningen skulle medgifva dem, som kommit in i riksdagen såsom riksdagsmän utan att hafva blifvit der-

till utsedde genom valmännens flertal, rätt att afsäga sig sin plats. Men jemför man § 21 i riksdagsordningen med bestämmelserna i 1 § af 12 kap. rättegångsbalken, så synes mig afsägelse kunna ske genom att hänskjuta till vederbörande domstols bepröfvande, huru vida icke giltigt skäl för afsägelse föreligger i nyssnämnda omständighet.

Jag har därför ansett mig böra påpeka, att ifrågavarande § 21 i riksdagsordningen jemväl bort i motionen upptagas bland dem, som föreslagits till omarbetning, och anhåller för den skull, att detta mitt yttrande måtte få åtfölja remissen till utskottet.

Herr Danielson: Jag har icke någonting att erinra vare sig emot den föregående talarens anhållan, att hans yttrande måtte få åtfölja remissen af motionen till utskottet, eller mot innehållet af hans anförande i vissa delar; men jag har icke kunnat underlåta att anmärka några misstag, hvartill jag tyckte mig finna, att han gjorde sig skyldig.

Den föregående talaren yttrade i början af sitt anförande, att det senaste riksdagsmannavalet i Stockholm vore allena stående i den svenska Riksdagens historia. Så är dock icke förhållandet. Flera fall hafva inträffat, der minoritetens kandidater inkommit i Riksdagen på grund af felaktigheter, som förekommit vid valen, och enda skilnaden är att vid dessa fall valet afsett endast *en* representant i stället för, såsom vid stockholmsvalet, ett flertal. Talarens påstående i detta hänseende var således ett fullkomligt misstag.

Hvad vidare beträffar yttrandet, att de nuvarande ledamöterna på stockholmsbänken icke kommit att intaga sina platser derstädes på grund af val, utan blott till följd af domstols utslag, så är icke heller detta påstående öfverensstämmande med verkliga förhållandet. Äfven dessa representanter hafva ju erhållit ett icke oväsentligt antal röster af sina valmän; och hade de icke erhållit röster vid valet, så hade de icke heller, som vi alla veta, kunnat förklaras valde.

Jag har velat nämna detta blott för att inlägga en gensaga mot hvad den föregående talaren ansett sig böra andraga.

Herr Wretlind: Jag vill blott fästa herr Danielsons uppmärksamhet derå, att påståendet, det stockholmsvalet vore allenastående i vår riksdagshistoria, icke var mitt utan motionärens, af mig citeradt.

Den ifrågavarande motionen blef härefter, jemte de afgifna yttrandena, remitterad till konstitutionsutskottet.

Vidare hänvisades:

herr *J. Ericsons* i Borekulla motion, n:o 55, till bevillningsutskottet;

herr *O. H. Ströms* motioner, n:is 56 och 57, till statsutskottet;

herr *Ch. A. Ekeborghs* motion, n:o 58, till lagutskottet;

herr *Th. Stockenbergs* motion, n:o 59, till bankoutskottet;

herr *E. G. Fredholms* motioner, n:o 60 till tillfälligt utskott och n:o 61 till statsutskottet;

herrar *M. Dahns* och *Lasse Jönssons* motion, n:o 62, till bankokottet;

herr *E. W. Carlsons* motion, n:o 63, till bevillningsutskottet.

I fråga om samme motionärs härefter föredragna motion, n:o 64, om skrifvelse till Kongl. Maj:t med begäran om utarbetande och framläggande för Riksdagen af förslag till ändringar i riksdagsordningens föreskrifter för riksdagsmannaval, anförde:

Herr Waldenström, från Gefle: Jag har genomläst herr Carlsons nu föredragna motion och i densamma funnit så tänkvärda saker, att jag ansett mig böra vid detta tillfälle påpeka åtskilliga rader, som deri förekomma. Motionären säger bland annat: "den politiskt röstberättigade delen af nationen har högst ringa garanti för det rigtiga tillgodoseendet af dess rättigheter, och detta oaktadt den uppfyllt alla de skyldigheter, som äliga densamma för att komma i åtnjutande af denna dyrbara förmån. Genom valförrättares okunnighet eller försummelse hafva understundom icke blott enskilde medborgare blifvit förvägrade utöfningen af sina politiska rättigheter, utan till och med hela kommuners tydligt uttalade önsknigar hafva blifvit lemnade utan allt afseende". Sedermera och för att bestyrka detta påpekar herr Carlson det valtrassel, som varit rådande i Stockholm på sista tiden. Jag skrifver på det hjertligaste under dessa ord, men jag kan på samma gång icke undertrycka min förvåning öfver, att denna motion framlagts af en ledamot på stockholmsbänken, hvilken, man må nu för öfrigt tolka grundlagen huru man vill, dock obestridden har i sitt fria val att för sin personliga del återgifva åt Stockholms valmän den rättighet, som han erkänner hafva blifvit dem fränkänd; och det utan att dessa valmän begått någon annan förseelse, än att de ty värr litat på de uppgifter, som de erhållit af uppöfndsverket och magistraten i Stockholm. Genom det sist hållna stockholmsvalet har också en sådan situation i riksdagen tillskapats, som, huru formelt rigtigt valet än må anses hafva försiggått, likväl måste vara för den naturliga rättskänslan i högsta grad upprörande. Man må hafva hvilka åsigtter som helst i de brännande politiska frågorna för dagen och särskildt i tullfrågan, så böra vi dock alla kunna vara ense derom, att svenska Riksdagen skall representera det svenska folket. Men om detta är den svenska Riksdagens uppgift, så är det uppenbart, att Riksdagen i sitt närvarande skick alldeles icke representerar det svenska folket.

Det har här nyss tvistats om, huru vida det påståendet, att stockholmsvalet stode enstaka i svenska Riksdagens historia, vore rätt eller orätt. Herr Wretlind har vid remissen af herr Beskows motion anført och instämt i motionärens ord, att det vore allenastående, hvaremot herr Danielson sökt visa, att samma sak inträffat flere gånger förut. Jag kan för min del icke annat än anse, att det är herr Wretlind, som har rätt i sitt påstående. Det har visserligen förr händt vid nästan hvarje riksdag, att, såsom herr Danielson påpekat, val, till följd af åtskilliga vid desamma begångna felaktigheter, blifvit kasserade, så att genom domstols utslag en annan blifvit förklarad vald, än den som flertalet af de afgifna rösterna fallit på. Sådant har skett så väl

å ena sidan som å den andra, så att det ena valet, så att säga, tagit ut det andra. Så har inträffat jemväl vid valen till denna riksdag. Protektionisten Nils Olsson i Åttersta t. ex., som vid valet erhöll de flesta rösterna, befans vara icke valbar, och till följd deraf inträdde i hans ställe frihandlaren friherre Bonde. I södra Sverige har, som bekant är, frihandlaren Nils Pehrsson i Vadensjö, som fått valmännens röster, måst till följd af en kommunalstämмоordförandes försummelse vika för den protektionistiske motkandidaten. Här har således det ena valet tagit ut det andra. Hvad som deremot gör stockholmsvalet allenastående i Riksdagens historia är det förhållande, att genom det samma svenska Riksdagen fått en annan karakter, än svenska folket velat. Det har förut aldrig händt, att genom ett tillfälligt upphäfvande af en persons val och insättande af en annan Riksdagen upphört att vara en sann representation för svenska folket. Detta har deremot inträffat nu, och det är just detta, som gifvit stockholmsvalet betydelsen att vara allenastående i svenska Riksdagens historia, en betydelse, som man må hoppas, att det ock skall få behålla för all framtid.

Herr talman! Det kan naturligtvis icke vara min mening att uttala något klander eller tadel mot de personers karakterer, som för närvarande i följd af nämnda vals utgång nu intaga stockholmsbänken. En del af dem känner jag personligen, och de öfriga har jag hört om-talas såsom i högsta grad aktningsvärde män. Men ett faktum är, att de sakna den egenskap, som framför allt fordras hos en riksdagsman, nemligen den att hafva blifvit till sin plats kallad af sina valmäns förtroende. Det må visserligen vara sant, att, såsom herr Danielson sade, de erhållit ett stort antal valmäns röster, men de hafva dock icke fått de flesta rösterna; och flertalets röster är det, som uttrycka hvad kommunen åstundar. Jag anhåller, att detta mitt yttrande måtte få åtfölja motionen till konstitutionsutskottet, och ber att få tillägga, att anledningen, hvarför jag tagit till ordet i denna fråga, har varit den, att jag ansett det vara rätt och tillbörligt, att icke blott utom, utan äfven inom Riksdagen, röster måtte höja sig för att påpeka det upprörande förhållande, som nu existerar, då svenska Riksdagen, i stället för att vara svenska folkets representantkammare, blifvit dess förmyndarekammare.

Herr Widström: Det är icke min mening, liksom jag icke heller tror att det skulle vara på sin plats, att ingå i något egentligt försvar för det lämpliga och tillbörliga deri, att de representanter, som nu intaga stockholmsbänken, sitta der. Jag anser nemligen icke denna kammare vara det forum, inför hvilket denna sak skall behandlas. Deremot har jag, i följd af hvad här yttrats, ansett mig böra till granskning upptaga några af de synpunkter, från hvilka de talare utgått, som ansett det passande och förenligt med sin pligt att i kammaren yttra hvad nu framställts mot stockholmsvalet. Man har, såsom herr Waldenström nyss gjorde, fäst den hufvudsakliga vigten dervid, att representanterna borde vara valde af pluraliteten af valmännen inom den valkrets, till hvilken de höra. Men en sådan åsigt är icke fullt öfverensstämmande med vår nuvarande riksdagsordning.

Deri stadgas visserligen, att den, som erhållit de flesta rösterna, vare till riksdagsman utsedd. Detta är regeln. Men att, såsom herr Waldenström, säga, att denna regel skall ovilkorligen tillämpas och att valet annars blir otillbörligt eller högst beklagligt, det är alldeles origtigt. Ty vi veta alla, att i vår riksdagsordning förekomma åtskilliga andra bestämmelser, som jemväl skola tagas i betraktande dervid, såsom dels personliga kvalifikationer hos dem, som äro i fråga att väljas, dels ock formen för sjelfva valet; och riksdagsordningen lägger lika mycken vikt på dessa omständigheter som på det förhållandet, att personen i fråga är af valmännens pluralitet framhäfd till riksdagsman. Det klander, som framstälts mot stockholmsvalet, träffar därför enligt mitt förmenande vår riksdagsordning, och mot denna må man vända sig. Jag tror också detta från början varit afsigten hos de förre ärade talarne, då de anhållit, att deras yttranden måtte åtfölja motionerna till konstitutionsutskottet, som ju har att taga saken i öfvervägande.

Man har emellertid icke stannat härvid, utan synes hafva trott sig vara auktoriserad att i Riksdagens namn uttala ett beklagande öfver, att detta val af domstolarne bedömts i enlighet med gällande grundlag. Det är derpå klandret egentligen tyckes syfta. Man vill icke i fråga om stockholmsvalet erkänna hvad som annars villigt erkännes vara allmänt gällande lag vid hvilka enstaka riksdagsmannaval som helst. Herr Waldenström anförde två färska exempel på riksdagsmannaval till denna kammare och fann mot dem ur laglig synpunkt ingenting att eriura. Men hvad som gjorde stockholmsvalet upprörande vore enligt hans tanke den omständigheten, att detta val skulle förändra denna kammares och till och med Riksdagens karakter; det skulle insätta riksdagsmän af en annan tullpolitisk åskådning än deras, som annars skulle hafva inkommit. Jag vill fråga, om man bör bedöma befogenheten af ett riksdagsmannaval enligt sådana grunder och deraf sluta till valets giltighet eller icke. Denna giltighet måste i första rummet bero på, huru vida valet skett på grund af och i öfverensstämmelse med rikets grundlagar, och gitter herr Waldenström eller någon annan visa, att det är i strid mot grundlagen, som stockholmsrepresentanterna här intagit sina platser, så må han framställa denna sak. Nu förmenar man, att, därför att detta val i politiskt afseende har en annan inverkan än man önskar, hade ett undantag bort göras från den praxis, enligt hvilken grundlagen hittills tillämpats vid riksdagsmannaval. Jag får då för min del säga, att ett sådant tillvägagående vore det mest upprörande, som man i fråga om grundlags-tolkning kunde göra sig skyldig till. Om det i fråga om hvarje lags tolkning är af vikt att hålla sig till hvad lagen säger och den praxis, som i följd deraf tillämpats, är det beträffande grundlagen af ännu större vikt, att dess stadganden och tillämpning äro stabila och icke jemkas efter politiska förhållanden och efter det resultat valförrättningen lemnat. Ty sjelfklart är, att, ser man blott på resultatet och, utgående derifrån, söker få en annan tydning af lagen, så handlar man i uppenbar strid icke blott mot vanlig lagtolkning, utan särskildt mot den tolkning, som är föreskrifven beträffande grundlag. Det är der-

för glädjande, att det visat sig, att i vårt land en dylik åskådning icke haft det ringaste inflytande på de myndigheter, som i denna och andra likartade frågor hafva yttrat sig. Att lagen rätt handhafves är af vida högre betydelse, än om flere eller färre riksdagsmän af en viss uppfattning kommit hit, än annars skulle varit fallet.

Herr Waldenström har sålunda icke hemtat sitt omdöme om det upprörande från grundlagen, utan från den uppfattning, han anser bör vara gällande i Riksdagen, eller den subjektiva uppfattning, herr Waldenström sjelf hyser i vissa frågor. Att på detta sätt tolka och hafva anspråk på, att lagen skall tolkas, det är att tolka lagen efter godtycke samt förklara, att andra personers godtycke skall vara bestämmande för dem, som i följd af en riktig lagtillämpning insatts i riksdagen. Detta talesätt, att den, som icke fått pluralitetens röster, icke är vald, är ett falskt och förvändt talesätt, ty riksdagsordningen bjuder, såsom jag redan erinrat, att den, som är disqualificerad, är icke vald, oakadt röstpluralitet fallit honom till. Sådant klander träffar icke någon af oss, ehuru möjligtvis någon kan vara känslig dertför. Och särskildt betecknande för herr Waldenströms åskådning är den omständigheten, att han synes mera fästa sig dervid, att ett stort antal riksdagsmän genom det klandrade valet blifvit insatta, än dervid, huru vida lagens föreskrifter varit vid valet följda eller icke.

Då man här citerat yttranden i de af stockholmsrepresentanter väckta motionerna, tror jag mig kunna påstå, att de af motionärerna begagnade uttrycken stå der helt och hållet för deras egen räkning, och jag tror icke de framkommit med motionerna i det syfte, som här blifvit antydt, utan de hafva ansett, att man på grund af de förhållanden, som egt rum vid stockholmsvalet, borde tillse, huru vida icke lagen borde ändras i vissa stycken. I sådant afseende tillåter jag mig fästa uppmärksamheten på en ytterligare omständighet, som varit af hufvudsakligt inflytande på stockholmsvalet, nemligen att staden utgjort en enda valkrets, som på en gång skulle välja 22 riksdagsmän. En majoritet kunde således tillsätta 22 riksdagsmän och undertrycka en aldrig så stark minoritet, men å andra sidan äfventyrade dock samma majoritet att, om några af dess kandidater icke godkändes, hela listan, i följd af riksdagsordningens föreskrift, kasserades och andra riksdagsmän i stället trädde in.

Ett listval, då många personer väljas af samma valkrets, medför sålunda en förmån för det herskande partiet, men deruti ligger också den nämnda risken, och denna omständighet är jemväl värd att betänka. Det har aldrig varit de nuvarande stockholmsrepresentanternas mening att tränga sig in i kammaren, utan man har före valet gjort allvarliga bemödanden att endast vinna något tillmötesgående emot minoriteten. Men magistraten ville icke gå in på detta, och dertför utsatte den sig också för hvad som inträffat. Den fara, som sålunda är förenad med det hittills i hufvudstaden använda listvalet, har egentligen nu först bragts på tal, och jag föreställer mig, att de riksdagsmän, som i frågan väckt motioner, tänkt sig, att tillfället vore passande att få äfven motståndarne att ingå på en omreglering, så att kretsval komme att efterträda de nuvarande listvalen — ett tillmötes-

gående som knappast varit att vänta, om 22 frihandlare inkommit på stockholmsbänken.

Jag har ansett min pligt vara att med det sagda bemöta hvad här blifvit yttrad om stockholmsvalet, för att dermed påvisa de rättiga synpunkter, hvarur detta val enligt mitt förmenande bör ses. Och anhåller jag att detta mitt yttrande måtte få medfölja kammarens protokoll till konstitutionsutskottet.

Herr Waldenström, från Gefle: Det har vid åhörandet af herr Widströms anförande förekommit mig, såsom om herr Widström på förhand tänkt sig, att jag skulle komma att tala i denna sak; och icke blott det, utan äfven att han gjort upp för sig, hvad jag skulle komma att säga, samt i enlighet dermed på förhand läst öfver, hvad han skulle tala till svar derpå. Och detta har han nu läst upp utan sammanhang med, hvad jag verkligen sagt. Ty, om det hade behagat herr Widström att höra på, hvad jag sade, så skulle han hafva hört, att jag alls icke talade om stockholmsvalets laglighet eller sade ett enda ord vare sig till beröm eller tadel af myndigheternas uppfattning af grundlagen eller deras sätt att afgöra nämnda val. Jag får därför säga, att hela den moralkaka, som jag fått mottaga af herr Widström, varit förgäfvets bakad. Det förnämsta och viktigaste i en diskussion är dock, att, när parter med motsatta åsikter drabba tillsammans, den ene parten talar om samma sak som den andre, och icke om något helt annat; att icke, såsom ordspråket säger, när den ene talar om prestgården den andre talar om gårdesgården. Såsom alla, som varit vittne till hvad jag sagt, kunna intyga, har af mig — jag upprepar det — icke yttrats ett ord om lagligheten af stockholmsvalet, än mindre ett ord af tadel öfver det sätt, hvarpå öfverståthållareembetet och högsta domstolen i denna sak tillämpat grundlagens bestämda eller, såsom jag kanske med mera skäl borde uttrycka mig, grundlagens *ganska otydliga* bud. Jag böjer mig alldeles bestämdt för dessa myndigheters lagtolkning och anser således deras utslag fullkomligt lagliga. Men det finnes en gammal sats, som säger: "Summum jus summa injuria". Och det är ofta just under laglighetens form som saker ske, hvilka för den vanliga naturliga rättkänslan äro allra mest upprörande, och detta inträffar icke blott på det politiska lifvets område utan äfven mången gång i det civila lifvet, såsom vi alla veta. Och om någonsin den nämnda satsen egt sin fulla tillämpning, så är det väl nu i stockholmsvalet.

Herr Widström sade, att jag och herr Wretlind skulle i *Riksdagens namn* hafva beklagat, att stockholmsvalet blifvit afgjordt i enlighet med grundlagen. Jag får säga, att sådana ord hade jag icke väntat af herr Widström. Jag har icke talat i Riksdagens namn och det har icke heller herr Wretlind gjort, utan jag har talat i mitt eget namn och i alla deras namn, som uttryckt lika uppfattning med mig om det upprörande uti, att en sådan onaturlig situation som den nuvarande blifvit genom stockholmsvalet tillskapad.

Herr Widström sade, att det väl icke vore grundlagens mening, att den allena skulle anses till riksdagsman vald, som fått de flesta

rösterna. Hvad grundlagens mening i den frågan är, derom upplyser 17 § riksdagsordningen, som säger: "Vid så väl elektors- som riksdagsmannaval tillkommer hvarje röstande en röst. Den, som dervid erhållit de flestas röster, vare lagligen vald, och skilje lotten emellan dem, som erhållit lika röstetal." Nu har det emellertid gått så, att valmännens flesta röster fallit på andra personer än de nuvarande riksdagsmännen. De nuvarande stockholmsriksdagsmännen hafva alltså tagit plats i kammaren icke på grund af valmännens flertals röster, utan på grund af en minoritets röster och högsta domstolens utslag. Att detta gått formelt riktigt och lagenligt till, det bestrider ingen, men att det likväl är emot hela andan i vår riksdagsordning, det visar den nyss af mig upplästa 17 §.

Herr Widström hoppades, att den sålunda tillskapade situationen skulle göra frihandlarna mera villige att medgifva den förändring i valsättet, som de säkert annars aldrig skulle gå in på, att kretsval infördes i stället för de nu gällande listvalen. Jag vill då först upplysa om, att för detta ändamål behöfves alls icke någon förändring i vår riksdagsordning. Der säges nemligen alldeles uttryckligen: "I stad, som har att ensam sända en eller flere riksdagsmän, förrättas valen omedelbart inför magistraten; och må, der flere riksdagsmän skola utses, staden, på sätt vid val till stadsfullmäktige är stadgadt, kunna indelas i valkretsar." Uppstår alltså fråga om Stockholms stads indelning i valkretsar, så kommer denna fråga alldeles icke att behandlas inom Riksdagen och således icke att der blifva föremål för vare sig motstånd eller medgifvande å frihandlarnes sida.

Herr Widström ansåg vidare, att jag skulle hafva funnit stockholmsvalet upprörande *derför*, att en protektionistisk majoritet derigenom tillkommit inom kammaren, men att jag sannolikt icke skulle hafva funnit det upprörande, om en frihandelsmajoritet på samma sätt i motsats emot landets tydligt uttalade mening kommit till stånd. Jag kan försäkra honom, att jag utan afseende på den för tillfället rådande majoriteten skulle anse hvarje sådant val för upprörande.

Herr Widström yttrade vidare, att jag icke alls haft ett ord af missnöje att säga mot friherre Bondes val, utan att jag tvärt om funnit det helt naturligt, att friherre Bonde blifvit vald i stället för herr Nils Olsson i Åttersta, som fått valkretsens röster. Jag vill derpå svara, att jag aldrig funnit detta val naturligt. Tvärt om har jag alltid funnit det upprörande hvarje gång det händt, att den, på hvilken valmännens röster fallit, icke blifvit vald. Men hvad jag i mitt förra anförande framhöll, det var att friherre Bondes val icke i någon mån förändrat Riksdagens allmänna karakter, hvilket deremot stockholmsvalet gjort. Och det må väl vara, såsom man säger, "differens på åtskilnad." Jag påpekade i fråga härom bland annat äfven, huru som genom ett annat enstaka val i södra Sverige en protektionist i följd af högsta domstolens utslag inkommit i Riksdagen i stället för en frihandlare, på hvilken valmännens röster fallit. Och när jag sammanställer dessa två val, så tar det ena ut det andra, hvad deras politiska betydelse angår. Helt annorlunda förhåller det sig med stockholmsvalet, såsom jag nyss visat. Och jag säger om igen: det *upprörande* i stockholms-

valet framför de andra ligger just deri, att Riksdagens hela karakter blifvit genom detsamma förändrad, så att Riksdagen i stället för att vara svenska folkets verkliga representation blifvit dess förmyndare-kammare i strid mot hela riksdagsordningens anda.

Herr Widström tycktes tro, att min mening vore, att grundlagen skulle tummas allt efter det resultat, som skulle framgå eller som man önskade skola framgå ur valet. Jag kan försäkra herr Widström, att så mycket rättskänsla har jag, att jag icke ens tänkt något ditåt, utan har jag helt enkelt gjort mig till talman för den åskådningen, att svenska Riksdagen skall vara svenska folkets representation och ingenting annat. Från denna synpunkt utgick jag i mitt förra anförande; från samma synpunkt har äfven herr E. W. Carlson utgått, då han i sin motion sagt: "Den politiskt röstberättigade delen af nationen har högst ringa garanti för det rigtiga tillgodoseendet af dess rättigheter och det oaktadt de uppfyllt alla de skyldigheter, som äligga dem för att komma i åtnjutande af denna dyrbara förmån."

Herr Widström tycktes äfven tro att jag skulle hafva sagt, att riksdagsmännen på stockholmsbänken icke blifvit *valde* utan kommit in utan att hafva blifvit det. Det har jag emellertid icke sagt. Jag har med flit undvikit att begagna just detta ord, och har i stället sagt, att den egenskap, som i första hand bör förefinnas hos en riksdagsman, nemligen att han till sin plats är kallad genom sina valmäns förtroende, denna egenskap saknas hos hufvudstadens riksdagsmän. Och det är helt enkelt ett faktum. Att de ändå i laglig mening äro »valde», beror på bristfälligheter i vår riksdagsordning, hvilka bristfälligheter vållat, att Riksdagen nu fått ett helt annat skaplygne än hvad landet velat, att den skulle hafva.

Herr Herslow: Äfven jag har begärt ordet väsentligen för att rigta ett par anmärkningar emot den näst siste talarens yttrande. Hans vidlyftiga anförande led, så vidt jag kunde finna, af två små fel, *dels* det att det icke innehöll annat än hvad vi alla veta förut och *dels* det, att det gick helt och hållet utom det ämne, som tvisten här angår. Om domstolsutslagens lagenlighet är här icke och får här icke vara tal; men nog måste man medgifva, att i det skedda finnas skäl till en allvarlig pröfning äfven inom Riksdagen, och nog torde svenska folket i den representation det här har vara berättigadt att inlägga ett allvarligt memento vid hvad som försiggått. För ett år sedan ungefär hade en fråga, som under tio år stått på dagordningen, nått den brännande ståndpunkt, att Konungen såg sig af sin pligt manad att i den högtidligaste form infordra sitt folks uttalande i densamma; svaret blef tillräckligt tydligt. Vid de senaste riksdagsmannavalen, då man icke trodde, att samma fråga lika positivt förelagts, blef väl svaret icke fullt lika tydligt, men så vidt man kan räkna sig till det, så inneburo dessa val samma mening, samma ja och samma nej. Nu inträffade det emellertid, att detta val blef genom omständigheterna förvanskadt på ett sådant sätt, att det icke blott är enastående i vårt lands historia, utan att intet annat konstitutionellt lands historia har att der-till uppvisa motstycke. Dermed får visst ingen påstå, att vid denna

valpröfning någon olaglighet skett. Djupt skulle jag beklaga, om inom eller utom Riksdagen den tanke vunne insteg, att det skedda berott på bristande samvetsgrannhet eller bristande insigter hos lagens högsta tolkare i vårt land. Men på samma gång man förklarar, att det gifna utslaget icke i ringaste mån är olagligt, så är man likväl fullt berättigad att förklara sakens utgång *beklaglig*. Och då den ärade talaren sade, att han icke kunde inse det högst bedröfliga i detta allt, så vågar jag säga, att han dervid talat i sitt namn och i hvarje fall icke i den valkrets' namn, som han representerar. När denna fråga en gång blifvit väckt — och det var väl omöjligt, att denna den vigtigaste politiska tilldragelse, som kanske förekommit sedan den nya riksdagsordningens tillkomst, skulle under denna riksdagssession lemnas så obeaktad, att icke ett ord derom skulle föllas — så är det af synnerlig vigt, att man noga betänker, hvad man yttrar derom. Då vi å ena sidan skulle förtjena allvarsamt klander, om vi gjorde en antydning om, att något i detta val vore olagligt, anser jag, att man å andra sidan förbiser hvad denna tilldragelse ur konstitutionel synpunkt innebär, då man icke vill medgifva, att den är bedröflig. Om vi å ömse sidor rätt justera vår uppfattning, kränker den i sjelfva verket icke någon af oss. Vi kunna alla ganska väl förena oss i den uppfattning, som utan gensaga böjer sig för lagligheten af hvad som skett, men dock ur politisk synpunkt beklagar det. Våra tullpolitiska åsikter göra härvid ingenting till saken. För min del skulle jag hellre önskat skyddstullsvännerna 100 rösters öfvervigt, tillkommen på naturlig väg, än denna lilla öfvervigt, som de nu fått på en icke olaglig, men onaturlig väg.

Herr Widström: Jag anser icke nödigt att längre upptaga kammarens tid i denna sak, hvarför jag afstår från ordet.

Herr Lindmark: Då herr Wretlind begärde ordet och afgaf sitt yttrande, förstod jag mycket väl, hvad han åsyftade, och jag har ingenting att erinra emot att han vill hafva ett förtydligande af 21 § riksdagsordningen, så att riksdagman, som valts på ifrågavarande sätt, må ega rätt att afsäga sig detta uppdrag, om han önskar. Jag befinner mig bland dem, som enligt nämnda § hafva rätt att afsäga sig riksdagsmannakallet, och jag måste fråga mig, hvad det långa talets mening är. Jag kan i likhet med den näst föregående talaren inse, att mången kunnat känna sig upprörd af stockholmsvalets utgång, men någon annan mening måste ligga härunder, då man ju erkänner valets grundlagsenlighet, och denna mening torde icke kunna vara någon annan, än att det är besynnerligt, att icke vissa af representanterna på stockholmsbänken begagnat sig af sin afsägelserätt. Men dervid äro vi dock sjelfve vårt samvetes domare och taga inga råd uti detta afseende.

Jag kan sålunda icke annat än anse hvad här yttrats såsom ett klander mot oss, därför att vi icke sökt att på angifvet sätt ändra de förhållanden, som man anser beklagliga.

Herr Herslow: Det skulle göra mig mycket ondt, om den näst-föregående talaren, en högt aktad kamrat i denna kammare från forna dagar, ett ögonblick skulle hafva trott, att i mitt yttrande finnes något spår till tvifvel i afseende å samvetsgrannheten af den pröfning, han för visso anställt beträffande hvad han i detta kinkiga läge bortgöra.

Jag skulle icke tagit till ordet alls i denna fråga, om icke den ärade talare från stockholmsbänken, som näst förut hade ordet, förklarar, att han icke kunde inse, att det alls låge något bedrägligt i denna sak. Det var att gå för långt i den andra riktningen; ty djupt bedrägligt är den, derom torde meningen i hela landet blott vara en. Deremot kan jag mycket väl tänka mig, att en man kan anse såsom sin pligt intaga den plats, dit han genom detta omständigheternas fogande blifvit sänd, oaktadt han vid denna pligtuppfyllelse känner sig bedräfvad och upprörd.

Herr Waldenström från Gefle: När jag började tala i denna sak, var jag ganska tveksam, just emedan jag fruktade, att det, som jag hade att säga, skulle af stockholmsrepresentanterna fattas såsom ett tadel mot dem. För att förebygga detta sade jag också, såsom herr talmannen torde erinra sig, att jag med mina ord icke ville uttala det ringaste klander mot dessa personers karakter. Jag känner från gammalt några af dem såsom mina personliga vänner. De andra känner jag icke, men tager för gifvet, att de äro hederlige och rätt-skaffens män, och jag har icke ringaste anledning att tänka annorlunda om dem. Men då detta mitt förklarande icke tyckes hafva tagits för godt af herr Lindmark, ber jag att få upprepa och ytterligare betona detsamma. Men på samma gång kan jag icke annat än instämma med herr Herslow, och jag vidblifver fullkomligt mitt omdöme om status quo. Den situation, som genom stockholmsvalet tillskapats, är en situation som utan tvifvel, derest ej något annat inträffar, skall förrycka Riksdagens arbeten under tre år. Den skall också kanske inom den närmaste tiden bilda grundvalen för en regering, som från sin födelsestund till sin dödsstund skall vara medveten derom, att hon icke hvilat på landets genom rösterna uttalade mening.

Herr talman! Jag har icke något vidare att tillägga.

Herr Elowson: Jag har blott några ord att uttala i denna fråga. På flera områden och under olika förhållanden kan, såsom vi veta, en konflikt uppstå mellan legalitet och fakticitet. När en sådan konflikt inträffar, då visar det sig också, att det naturliga rättsmedvetandet finner sig mer eller mindre upprördt deraf. Nu är i detta fall så, att på stockholmsvalet är tryckt laglighetens stämpel, men det är också ett faktum, att representanterna på stockholmsbänken intaga sina platser der utan att vara kallade af de flestes bland valmännen förtroende. Det förefinnes således mellan legalitet och fakticitet en konflikt, hvilken vi icke kunna här lösa, men hvilken vi kunna beklaga.

Herr Rundbäck: Då man här talat om situationen, och att

stockholmsvalet skulle vara upprörande, ber jag för min del få betyga, att situationen har sitt ursprung från maj, att hela förvecklingen derifrån kan härledas, och att stockholmsvalet litet eller intet haft inflytande på situationen.

Herr Waldenström sade, att Riksdagen nu icke representerade svenska folket utan mera vore att betrakta såsom en förmyndarekammare för detsamma. Jag får då säga, att, så vidt jag kunnat finna af uppgifterna om valresultatet — icke af statistiska centralbyråns, hvilka ej äro tillgängliga, men af den statistik, som uppgjorts af tidningarne — flere personer röstat för protektionismen än frihandeln. Således tror jag, att protektionisterna äro i sin goda rätt, då de anse sig vara flertalets ombud.

Herr Lyttkens: Den diskussion, som utspunnit sig i anledning af den ifrågavarande motionens remitterande till vederbörligt utskott, tyckes mig gå litet på sidan om hvad motionen åsyftar. Jag för min del vill blott påpeka, att i vår riksdagsordnings bestämmelser om riksdagsmannaval finnes en del oegentligheter, som blifva nödvändiga att afhjelpa, innan de åstadkomma ännu mera ondt än hvad de hittills gjort. Ibland dessa finnes t. ex. ingenting, som hindrar ordföranden i en kommunalstämma att antingen af okunnighet eller försummelse helt och hållet omkasta ett vals utgång. Dessa personer äro i detta afseende helt och hållet oansvariga, och jag vill därför anhålla att detta mitt yttrande måtte få åtfölja motionen till konstitutionsutskottet i syfte att anmoda utskottet att föreslå sådana förändringar i riksdagsordningens föreskrifter angående riksdagsmannavalen, att i fall genom en kommunalstämмоordförandes försumlighet eller uraktlåtenhet (jag vill ej begagna något annat ord, ty jag förutsätter att det ej sker afsigtligt) att insända valprotokoll eller genom att begå formfel vid dess uppsättande, förorsakas att ett riksdagsmannaval får en helt annan utgång, än om dessa formfel ej egt rum, det då må åläggas den försumlige att innan sammanräkningen inkomma med ordentligt och i behörig ordning upprättadt valprotokoll, så att valet må blifva ett sant uttryck af valkretsens åsigt.

Äfven torde en ändring i grundlagen vara nödvändig, så att icke till följd deraf att valmännen ej haft kännedom om att den, som de röstat på, ej för tillfället var valbar, en person kan blifva riksdagsman på en enda röst; vid sådana och dylika tillfällen bör omval föreskrivas.

För undvikande af sådana oegentligheter bör vid riksdagsmannaval absolut röstmajoritet uppnås för att anses vara vald, och då sådan ej af någon vid första valet erhållits, bör omval ega rum mellan de tvenne, som erhållit flesta rösterna, eller i fall flera fått lika röstantal, då mellan dessa.

Jag vill och skall ej uttala något klander öfver hvad som skett, enär jag är öfvertygad, att allt gått lagligt till. Men oegentligt anser jag för min del vara, att en hel kommuns rösträtt skall kunna undanskjutas för en eller annan försumlig kommunalordförandes skull.

Jag anhåller, som sagdt, att detta mitt yttrande må få åtfölja motionen till konstitutionsutskottet.

Sedan öfverläggningen i ämnet härmed förklarats afslutad, blef den ifrågavarande motionen, jemte de i anledning af densamma nu afgifna yttranden, remitterad till konstitutionsutskottet.

Vid föredragning härnäst af herr *E. W. Wretlinds* motion, n:o 65, om förhöjning i bränvinstillverkningskatten samt i tullsatserna för bränvin och sprit, begärdes ordet af motionären,

Herr Wretlind: hvilken yttrade: Jag ber att få göra ett litet tillägg till min motion.

Om bevillningsutskottet behagar tillstyrka motionen, torde utskottet äfven tillstyrka en så stor förhöjning i tullen på æther och æther spirituosus, som kan anses vara lämplig i förhållande till bränvinsskattens förhöjning, samt att de stadganden rörande bränvin på nederlag och öfriga detaljer, hvilka förekomma i Kongl. Maj:ts proposition om bränvinstillverkningskattens förhöjning, äfven tillämpas.

Härefter hänvisades motionen med det af motionären gjorda tillägg till behandling af bevillningsutskottet.

Slutligen remmitterades

herr *E. G. Elowsons* motion, n:o 66, till tillfälligt utskott; samt herr *Back Per Erssons* motioner, n:o 67, till statsutskottet, och n:o 68 till lagutskottet.

§ 2.

Nya motioner afgåfvos af:

herr *C. W. Collander*, n:o 69, om skrifvelse till Kongl. Maj:t, med begäran om ändring af 47 § i gällande tullstadga;

herr *O. W. Redelius*, n:o 70, om ändrade bestämmelser rörande användningen af afkastningen af skog å ecklesiastika boställen;

herr *J. Andreason* och *M. Andersson* i Stigen, n:o 71, om ändrad lydelse af 2 § utsökningslagen;

herr *A. G. Jönsson* i Mårarp:
n:o 72, om ändrade bestämmelser i fråga om domhafvandes skylldighet att utfärda uppropplistor; och

n:o 73, om upphäfvande af gällande lagstiftning angående morgongåfva;

herr *M. Andersson* i Löfhult, n:o 74, om ändring i gällande lagstiftning rörande ränta å försträckningar i penningar;

herrar *N. Nilsson* i Skärhus och *Ollas Ericsson* i Ofvanmyra, n:o 75, om nedsättningar i statens embets- och tjenstemäns aflöningsförmåner;

herr *N. Nilsson* i Skärhus, n:o 76, om ändring i vissa delar af förordningen angående allmänt ordnande af presterskapets inkomster den 11 juli 1862;

herr *O. Erickson* i Bjersby:

n:o 77, om lindring i arrendevilkoren för kronans arrendatorer;
och

n:o 78, om vilkor för beviljande af anslaget till krigshofrätten;

herr *N. Wallmark*, n:o 79, om bestämmande af straff för vållande genom uraktlåten vård om hundkreatur till detsamma inkommande å annans betesmark;

herr *E. P. Jonsson* i Myre m. fl., n:o 80, om skrifvelse till Kongl. Maj:t, med begäran om utarbetande och framläggande för Riksdagen af förslag till statens öfvertagande af skyldigheten att aflöna fjerdingsmän;

herr *H. M. Kälman*, n:o 81, om åsättande af tull å fläsk;

herr *C. Jakobson* m. fl., n:o 82, om tull å trädskolealster, krukväxter samt blommor och blad;

herr *G. W. Svensson* i Rydaholm, n:o 83, om efterskänkande af kronans rätt till danaarf efter drängen Jonas Larsson i Källunda;

herrar *A. Olsson* i Ornakärr och *P. Truedsson*, n:o 84, om efterskänkande och afskrifning af vissa kronans arrendefordringar;

herr *H. Andersson* i Bringåsen, n:o 85, om åsättande af tull å hästkreatur, oxar, tjurar och kor samt ladugårdsprodukter;

herr *L. Persson* i Heljebol, n:o 86, om ändring i förordningen angående utvidgad näringsfrihet den 18 juni 1864 i afseende å idkande af landthandel;

herr *A. V. Carlson*, n:o 87, om skrifvelse till Kongl. Maj:t med begäran om åtgärders vidtagande för inskränkning i utlemning af postförsändelser under sön- och helgedagar;

herr *Ch. L. Anjou*, n:o 88, om antagande af en lag till inskränkande af s. k. vivisektioner.

herr *H. Andersson* i Nöbbelöf, n:o 89, om skrifvelse till Kongl. Maj:t med begäran om framläggande af förslag till ändringar i konkurslagen i syfte att afskaffa institutionen af rättens ombudsman;

herr *E. W. Wretlind*, n:o 90, om beviljande af statsbidrag för aflöning åt barnmorskor;

herr *O. Andersson* i Lyckorna, n:o 91, om skrifvelse till Kongl. Maj:t rörande ändringar i gällande lagstiftning om försäljning af vin- och maldrycker;

herr *C. J. Petersson* i Eksebo, n:o 92, om skrifvelse till Kongl. Maj:t, med begäran om framläggande för Riksdagen af förslag till ändringar i konkurslagen i syfte att afskaffa institutionen af rättens ombudsman;

herr *L. F. Odell*, n:o 93, om indragning af nattsnälltågen å statens jernvägar;

herr *A. Svenson* i Edum, n:o 94, om lindring i arrendeafgifterna för vissa kronoarrendatorer;

herr *J. Ericsson* i Norrby m. fl., n:o 95, om inrättande af ett riksbankens afdelningskontor i Linköping;

herr *A. Peterson* i Hasselstad, n:o 96, om skrifvelse till Kongl. Maj:t med begäran om framläggande för Riksdagen af förslag till än-

dringar i konkurslagen i syfte att afskaffa institutionen af rättens ombudsman m. m.;

herr friherre *C. C:son Bonde*, n:o 97, om statsbidrag till restaurering och ombyggnad af Floda församlings kyrka;

herr *L. P. Larsson* i Berga:

n:o 98, om ändring af 11 § i förordningen om kommunalstyrelse på landet den 21 mars 1862; och

n:o 99, om ändring af 14 § riksdagsordningen;

herr *G. Berg*:

n:o 100, om ändring i 130 § konkurslagen samt 23 kap. 3 § strafflagen; och

n:o 101, om förhöjning i tullen å "lim: andra slag" samt åsättande af tull å "tågvirke: nytt";

herr *A. E. Petersson* i Hamra, n:o 102, om tull å kemiskt-tekniska fabrikat;

herr *J. Jonson* i Fröstorps m. fl., n:o 103, om inrättande af ett riksbankens afdelningskontor för Skaraborgs län:

herr *A. P. Lind*:

n:o 104, om tillägg till 52 § i förordningen angående stämpelafgiften den 9 augusti 1884;

n:o 105, om antagande af lagbestämmelser angående skydd mot efterbildning af fotografialster; och

n:o 106, om tillskott från statsverket till rust- och rotehållares lega vid anskaffande af ny soldat m. m.;

herr *P. Waldenström*, n:o 107, om beviljande af statsanslag till en folkskoleinspektör i Stockholm;

herr *E. G. Fredholm*, n:o 108, om antagande af en lag angående skyldighet för enskilde skogsegare i riket, med undantag af Gotlands län samt Norr- och Vesterbottens län, att efter afverkning sörja för skogsåterväxt;

herr *A. Gumelius* m. fl., n:o 109, om inställande af årets vapenöfningar med indelta armén och Vermlands fältjägarecorps; samt

herr *E. W. Carlsson*:

n:o 110, om ändring i 33 § af förordningen angående försäljning af brännvin den 29 maj 1885; och

n:o 111, om tull å psalmböcker och andra på svenska språket tryckta bundna böcker m. m.

Dessa motioner bordlades.

§ 3.

Ledighet från riksdagsgörömlen beviljades:

herr <i>C. W. Collander</i>	under 14 dagar från och med den 6 februari,				
„ <i>M. W. Ullman</i>	„ 14	„	„	6	„
„ <i>H. M. Kilman</i>	„ 8	„	„	1	„
och <i>A. Larsson</i> i Lund	„ 6	„	„	4	„

§ 4.

Till bordläggning anmäldes bankoutsrottets memorial n:o 1, med öfverlemnande af fullmäktiges i riksbanken till bankoutsrottet afgifna berättelse.

§ 5.

Justerades protokollsutdrag, hvarefter kammarens ledamöter åtskildes kl. $\frac{1}{2}$ 3 e. m.

In fidem

A. E. J. Johansson

Söndagen den 29 januari

kl. 7 e. m.

Med afseende derå, att tiden för afgifvande af sådana motioner, som tillhörde ständigt utskotts behandling, denna dag tilländaginge, voro kammarens ledamöter kallade att i dag sammanträda.

§ 1.

Efter föredragning till en början af de i gårdagens sammanträde aflemnade motioner, hänvisades:

herr *C. W. Collanders* motion, n:o 69, till bevillningsutskottet;

herr *O. V. Redelius'* motion, n:o 70, till lagutskottet;

herrar *J. Andreasons* och *M. Anderssons* i Stigen motion, n:o 71, till lagutskottet;

herr *A. G. Jönssons* i Mårarp motioner, n:is 72 och 73, till lagutskottet;

herr *M. Anderssons* i Löfhult motion, n:o 74, till lagutskottet;

herrar *Nils Nilssons* i Skärhus och *Ollas Ericssons* i Ofvanmyra motion, n:o 75, till statsutskottet;

herr *Nils Nilssons* i Skärhus motion, n:o 76, till lagutskottet;

herr *O. Ericksons* i Bjersby motioner, n:is 77 och 78, till statsutskottet;

herr *N. Wallmarks* motion, n:o 79, till lagutskottet;

herr *E. P. Janssons* i Myre m. fl:s motion, n:o 80, till statsutskottet;

herr *H. M. Kulmans* motion, n:o 81, till bevillningsutskottet;
 herr *C. J. Jakobsons* i Karlshult m. fl:s motion, n:o 82, till bevillningsutskottet;
 herr *G. W. Svenssons* i Rydaholm motion, n:o 83, till statsutskottet;
 herrar *A. Olssons* i Ornakärr och *P. Truedssons* motion, n:o 84, till statsutskottet;
 herr *H. Anderssons* i Bringåsen motion, n:o 85 till bevillningsutskottet;
 herr *L. Perssons* i Heljebol motion, n:o 86, till tillfälligt utskott;
 herr *A. V. Carlsons* motion, n:o 87, till tillfälligt utskott;
 herr *Ch. L. Anjous* motion, n:o 88, till lagutskottet;
 herr *H. Anderssons* i Nöbbelöf motion, n:o 89, till lagutskottet;
 herr *E. W. Wretlinds* motion, n:o 90, till statsutskottet,
 herr *O. Anderssons* i Lyckorna motion, n:o 91, till tillfälligt utskott;
 herr *C. J. Peterssons* i Eksebo motion, n:o 92, till lagutskottet;
 herr *L. F. Odells* motion, n:o 93, till tillfälligt utskott;
 herr *A. Svenssons* i Edum motion, n:o 94, till statsutskottet;
 herr *J. Ericssons* i Norrby motion, n:o 95, till bankoutskottet;
 herr *A. Petersons* i Hasselstad motion, n:o 96, till lagutskottet;
 herr friherre *C. C:son Bondes* motion, n:o 97, till statsutskottet;
 herr *L. P. Larssons* i Berga motioner, n:o 98 till lagutskottet och n:o 99 till konstitutionsutskottet;
 herr *G. Bergs* motioner, n:o 100 till lagutskottet och n:o 101 till bevillningsutskottet;
 herr *A. E. Peterssons* i Hamra motion, n:o 102, till bevillningsutskottet;
 herr *J. Jonsons* i Fröstorp m. fl:s motion, n:o 103, till bankoutskottet;
 herr *A. P. Linds* motioner, n:o 104 till bevillningsutskottet n:o 105 till lagutskottet och n:o 106 till statsutskottet;
 herr *P. Waldenströms* från Gefle motion, n:o 107, till statsutskottet;
 herr *E. G. Fredholms* motion, n:o 108, till lagutskottet;
 herr *A. Gumælius'* m. fl:s motion, n:o 109, till statsutskottet;
 samt
 herr *E. W. Carlsons* motioner, n:is 110 och 111, till bevillningsutskottet.

§ 2.

Föredrogs och lades till handlingarne bankoutskottets memoria. n:o 1, med den till innevarande Riksdag af fullmäktige i riksbanken afgifna berättelse.

§ 3.

Härefter anmäldes nya motioner af:

herr *C. Nyström*, n:o 112, om ändrad lydelse af § 4 i förordningen angående försäljning af bränvin m. m. den 29 maj 1885;

herr *J. Anderson* i Tenhult:

n:o 113, om efterskänkande af vissa å s. k. utjordar hvilande grundskatter; och

n:o 114, om bankovinstens användande;

herr *J. Anderson* i Tenhult m. fl.; n:o 115, om ändringar i tulltaxan;

herr *E. G. H. Åkerlund*:

n:o 116, om skrifvelse till Kongl. Maj:t med begäran om utfärdande af föreskrifter angående undersökning af vissa födoämnen vid deras utbudande till försäljning; och

n:o 117, om skrifvelse till Kongl. Maj:t med begäran om ändring i förordningen angående försäljning af vin, maltdrycker m. m. den 24 oktober 1885;

herr *F. G. Björck*, n:o 118, om ändrad lydelse af 14 § riksdagsordningen;

herr vice talmannen *Sv. Nilsson* i Efveröd, n:o 119, om ändringar i §§ 3, 10 och 11 i förordningen angående vilkoren för tillverkning af bränvin den 13 juli 1887;

herr *A. G. Björkman*, n:o 120, om nedsättning i anslaget till indelta arméns och Vermlands fältjägarcorps vapenöfningar;

herr *H. Andersson* i Bringåsen, n:o 121, om ändring i § 32 mom. 3 af gällande bankoreglemente;

herr *L. Börjesson* m. fl., n:o 122, om nedsättning i embets- och tjänstemäns löner;

herr *A. P. Lind*:

n:o 123, om tillägg till 3 § af skiftesstadgan den 9 november 1866; och

n:o 124, om tillägg till 3 kap. 10 § strafflagen;

herr *O. H. Ström*:

n:o 125, om upphörande af den personliga folkskoleafgiften; och

n:o 126, om upphörande af den personliga sjukvårdsafgiften;

herr *A. Nilsson* i Rinkaby, n:o 127, om ändringar i kronoarrendatorernas arrendevilkor;

herr *S. A. G. Sundberg* från Kalmar m. fl., n:o 128, om beviljande af statsanslag såsom bidrag till anläggande af en kanalled mellan Helgasjön och Innaren;

herr *M. Arhusiander*, n:o 129, om skrifvelse till Kongl. Maj:t med begäran om framläggande för Riksdagen af förslag till statsbidrags beviljande åt kommuner för anordnande af undervisning i slöjd och handarbeten åt flickor i skolåldern;

herr *C. G. A. Bergendahl* m. fl., n:o 130, om ändringar i tulltaxan;

herr *J. Rundbäck*, n:o 131, om ändring i gällande bestämmelser rörande landstingsskattens utgörande;

herrar *M. Dahn* och *L. Jönsson*:

n:o 132, om förstärkning af riksbankens reservfond; och

n:o 133, om skrifvelse till Kongl. Maj:t med begäran om fram-

läggande för riksdagen af förslag till ny lag angående enskilda banker;
herr *E. W. Carlson*, n:o 134, om bestämmelser angående skyldighet för riksbanken att utan ränta mottaga penningar å upp- och afskrifningsräkning;

herr *P. Pehrson* i Törneryd m. fl., n:o 135, om inrättande af ett riksbankens afdelningskontor i Karlskrona;

herr *P. Pehrson* i Törneryd, n:o 136, om åsättande af tull å spanmål, fläsk, smör m. m.

herr *F. G. Sandwall*, n:o 137, om inköp af byggnad eller byggnadsplats för riksbankens afdelningskontor i Jönköping;

herr *P. Larsson* i Fole, n:o 138, om ändrade bestämmelser angående aflöning åt lärare och lärarinnor vid folkskolorna;

herr *S. M. Olsson* i Sörnäs, n:o 139, om ändring i 57 § af förordningen om kommunalstyrelse på landet den 21 mars 1862;

herr *A. Göranson*, n:o 140, om ändrad lydelse af 23 § i förordningen angående fattigvården den 9 juni 1871;

herr *J. E. Wikstén*, n:o 141, om ändrad lydelse af 15 kap. 11 § kyrkolagen;

herr *J. E. Wikstén* m. fl., n:o 142, om ändrade bestämmelser i afseende å förvaltningen af kronans domäner i öfre Norrland;

herr *O. A. Brodin*:

n:o 143, om beviljande af ett extra anslag å 15,000 kronor till resestipendier åt personer, som egnat sig åt handelsverksamhet; och

n:o 144, om skrifvelse till Kongl. Maj:t med begäran om omarbetning af förordningen angående hvad i afseende å passagerareångfartygs byggnad, utrustning och begagnande iakttagas bör den 12 februari 1864;

herr *E. B. A. Nilson*, n:o 145, om skrifvelse till Kongl. Maj:t med begäran om utarbetande och framläggande för Riksdagen af förslag till ändring i förordningen angående förbud mot lotterier m. m. den 6 augusti 1881;

herr *P. Svensson* i Brämhult:

n:o 146, om ändrad lydelse af 23 § riksdagsordningen; och

n:o 147, om åsättande af tull å majs, fläsk, smör, potatismjöl och stärkelse;

herr *W. Farup*, n:o 148, om tillägg till § 8 mom 2 i gällande bevillningsförordning;

herr *A. E. Petersson* i Hamra m. fl., n:o 149, om skrifvelse till Kongl. Maj:t med begäran om utredning och uppgörande af ny reglering för statens embets- och tjänstemäns aflöning samt om beviljande af statsanslag för utredningens verkställande;

herr *A. E. Petersson* i Hamra:

n:o 150, om ändrad ordnande af länsstyrelserna samt indragning af vissa landshöfdingeplatser; och

n:o 151 om indragning af kronofogdetjänsterna;

herr *A. Waldenström* från Visby:

n:o 152, om skrifvelse till Kongl. Maj:t med begäran om ändring i förordningen angående expeditiöslösen den 7 december 1883 i fråga om lösen för gravationsbevis; och

n:o 153, om ändrad lydelse af § 1 mom. 2 i förordningen angående villkoren för försäljning af brännvin m. m. den 29 maj 1885; herr *A. P. Danielson*, n:o 154, om tillbyggnad af riksdagshuset; herr *G. Anderson* i Himmelsby, n:o 155, om nedsättning i anslaget till indelta arméns och Vermlands fältjägarecorps vapenöfningar m. m.;

herr *G. A. Wändahl*:

n:o 156, om förhöjning i tullen på kaffe;

n:o 157, om inrättande af ett riksbankens afdelningskontor i Sundsvall:

n:o 158, om tillägg till § 27 i förordningen angående villkoren för försäljning af brännvin m. m. den 29 maj 1885; samt

n:o 159, om skrivelse till Kongl. Maj:t om ändring i taxan på arfvode för landtmäteriförrättningar den 8 februari 1867;

herr *J. Ericsson* i Norrby, n:o 160, om ändring i förordningens angående fattigvården den 9 juni 1871 bestämmelser rörande hemortsrätt;

herr *A. Hansson* i Solberga:

n:o 161, om nedsättning i grundskatterna och lindring i rustnings- och roteringsbesvären;

n:o 162, om inrättande af ett riksbankens afdelningskontor i Falun; och

n:o 163, om användande af bankovinsten; samt

herr *Liss Olof Larsson*:

n:o 164, om ändring i gällande lagstiftning angående vin och maltdryckers försäljning; och

n:o 165, om förhöjning i tullen å cigarrer och cigarretter.

De sålunda aflemnade motionerna begärdes på bordet och bordlades.

§ 4.

Justerades protokollsutdrag; hvarefter kammarens ledamöter åtskildes kl. $\frac{3}{4}$ 8 e. m.

In fidem

A. E. J. Johansson.